

1013

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐՐԵՐ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՆԱԽԱԿԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

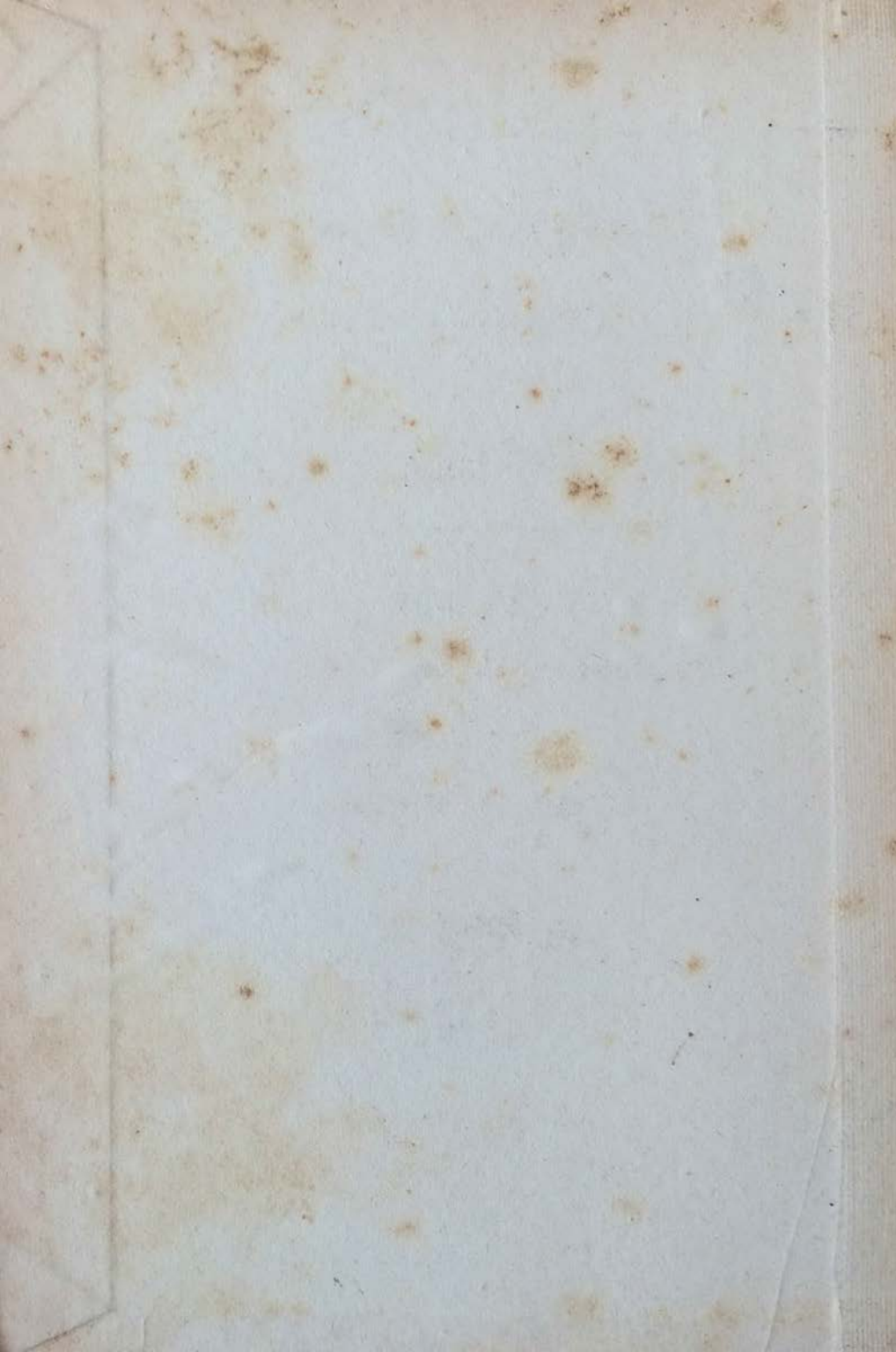
ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ.

Յ. ՄԱՏԹԻՈՍԵԱՆ

Թիւ 27, Ֆինանսերիւր եօզուշու, Կ. Պոլիս.

1895

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

Գործնական Քերականութիւն

ԵՒ

ՁԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐՐԵՐ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԱՍԱՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

Ե. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Թիւ 27, Ֆինանանդլար եօզուշու, Կ. Պոլիս.

1895

1013

ՏԳԱՐԱՆ ՎԻՄԱԳՐԱՐՈՒՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԹԻՒ 27, Ֆիննանդլար Եօգուտւ, Կ. Պոլիս

معارف عمومه نظارت جليله سنك رخصتنامه سيله طبع اولمشدر

Յ Ա Ի Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Իբրեւ յառաջարան կ'ուզէի գրել միայն սա բառերը — Փորձեցիք այս Քերականութիւնն աչ : Սակայն ոմանք որ ձեռագիրը տեսան , ըսին թէ անհրաժեշտ է յառաջաբան մը գրել , վասնզի այս գործը այնքան նոր է իր տեսակին մէջ , որ կրնայ յեղաշրջում մը նկատուիլ քերականական ընդհանուր դրութեան :

Ուստի կը գրեմ սովորական յառաջաբանը , բայց միշտ նոյն համոզումը պահելով թէ ո' եւ է ուսուցիչ որ յանձն կ'առնէ աչքէ անցընել զայն՝ պիտի ըմբռնէ գործին ուղղութիւնը , առանց ո' եւ է բացատրութեան :

Երբ հրատարակին վրայ աւելի կամ նուազ խնամով պատրաստուած այնքան քերականութիւններ կը գտնուին , մեր Քերականութիւնը՝ որուն առաջին մասը միայն կը տեսնուի այս հատորին մէջ , եւ որ վերջէն կուգայ կը մտնէ առաջիններուն կարգին մէջ , թէ՛ ըսենք եւ թէ՛ չըսենք , ինքնին կ'ենթադրէ առաւելութիւն անոնց ամենուն վրայ :

Պիտի չի համարձակէի այնքան յաւակնութիւն ցոյց տալ իմ ներկայ աշխատութեանս մասին , եթէ ես ինքս գտած ըլլայի այն մեթոտը եւ ուղղութիւնը որուն հետեւած եմ դասագրքիս բոլոր ընթացքին մէջ : Անոր սկզբնաւորութիւնը արդէն տարիներ առաջ թէրզեան

ըրած է : Ես առաջնորդուած եմ երկու յոյժ հոյակապ գործերէ (1), որոնք անգլիախօս ուսանողներու օրուան դասագիրքերն են , թէեւ անձնական փորձառութիւն եւ աշխատանք մեծ բաժին մը ունեցած են անոր մէջ :

Այս կրկին դասագիրքերը՝ որ անգլիական եւ ամերիկեան բարձր ուսումնատեղութիւններէն յանձնարարուած են պետական եւ նախակրթական ամէն կարգի դպրոցներուն , պատրաստուած են մանկավարժական ամէն պահանջուած պայմաններուն համաձայն : Ասոնք սովորական քերականութիւններուն պէս լեցուն չեն լեզուի չոր ու ցամաք կանոններով , այլ հիմնուած են բնութեան մէթոտին վրայ , որ ըստ Պ . Մարսէլի , « միթոտներուն ամէնէն բարձր տիպարն է » , անոնք կը արամադրեն գործնականէն տեսականին երթալ , մասնաւորէն հանրականին , լեզուէն կանոններուն , ինչպէս Սրէնսըր կը պահանջէ :

Սոյն տիպար դասագիրքերէն ներշնչուած՝ պատրաստած եմ Աւստրալիացի Գործնական Քերականութիւնս , որուն նպատակն է լեզուին նիւթը ներկայացնել դեռահաս տղայոց առջեւ՝ մարմնացեալ կամ առարկայացեալ ձեւի տակ , փորձական վարժութեամբ , տարրերով՝ քան կանոններով : Հոս աշակերտը զէմ յանդիման բերուած է նոյն իսկ կենդանի լեզուին , զոր իր խաղալիքներուն պէս կը գործածէ ամէն կողմ գործնելով , ամէն ձեւի փոխելով : Քերականութիւնը ձեռք առած օրէն կը սկսի բառերը ձանջնալ եւ գործածել , նախագասութիւններ շինել :

Այս դասագրքին ներքին արժանիքը կազմող մէկ նշանակելի տարրն ալ սա է որ ուսանողը ոչ միայն բառերուն կը ծանօթանայ շատ բնական եւ հաճելի ճամբով՝

(1) Essentials of English Grammer, by Prof. Whitney.
Swinton's Language Primer.

այլ եւ կ'ըմբռնէ անոնց իրական արժէքը եւ բնութիւնը , կը հասկնայ բառերուն պաշտօնները կամ գերերը՝ զորս կը կատարեն անոնք խօսքի կազմութեան մէջ . մէկ խօսքով , կը սորվի քերականութեան փիլիսոփայութիւնը , կամ քերականութիւնը իբր փիլիսոփայութիւն , որով միտքը կը մշակուի զիտողութեամբ : Այս ընթացքով , ուսանողները շատ կանուխ կը սկսին շարագրութեան եւ գրաւոր ու բերանացի բառազննութեան կամ վերլուծութեան վարժութիւններու , ոչ թէ անդիտակցաբար , այլ դատողութեամբ , որով քիչ ժամանակի մէջ կը տիրանան լեզուին . եւ այս ամէնը անզգալի կերպով , հետաքրքրական եւ հաճելի եղանակով մը :

Ներկայ գործիս ամբողջութիւնը երեք շրջաններու բաժնուած է , ինչ որ գասագրքին մէկ նորութիւնը կը կազմէ , եւ որուն ընձեռած օգուտները հեազհետէ փորձով պիտի տեսնուին :

Առաջին Շրջանին մէջ ուսանողը պիտի ծանօթանայ սոսկ բառերուն եւ ակնոց կասարած պաշտօններուն , նաեւ նախադասութեան բնութեանը , առանց սորվելու մանրամասնութիւնները . զորօրինակ , պիտի ծանօթանայ թէ ի՞նչ է անունը եւ ի՞նչպէս խօսքի մը մասը կը կազմէ : Եթէ աշակերտ մը հարկագրուի թողուլ դպրոցը մինչեւ իսկ միայն այս մասը աւարտելէն վերջը , պիտի կրնայ իրեն հետ տանիլ բաւական հիմնական եւ կարեւոր ծանօթութիւններու պաշար մը նկատմամբ նախադասութիւններու կազմութեան եւ զայն բազկացնող մասերուն — բառերուն :

Երկրորդ Շրջանին մէջ կ'աւանդուի մասունք բաւերներու ստորաբաժանումը կամ տեսակները՝ ճիշդ այն կարգով որով դասաւորուած էին առաջին շրջանին մէջ . զորօրինակ , թէ քանի՛ տեսակ անուն կամ բայ կայ եւ այլն :

Այս շրջանին մէջ աշակերտները ոչ միայն աստիճանաբար նոր ծանօթութիւններ պիտի ստանան բառերու տարբեր տեսակներուն վրայ, այլ եւ անդամ մը եւս պիտի յիշեն ինչ որ սորված էին նախորդ շրջանին մէջ, եւ սորվածնին այս կերպով աւելի խորունկ պիտի տպաւորուի իրենց մտքին վրայ :

Երրորդ Շրջանին ընթացքով ուսանողը պիտի մտնէ քառերուն կրած փոփոխութեանց մէջ . գորօրինակ , թէ ինչպէս անուն մը իր սկզբնական վիճակէն ելլելով տարբեր ձեւեր կ'առնէ խօսողին մտքին համեմատ : Հարկ չի կայ կրկնել թէ այս վերջին մասը եւս պիտի նորոգէ եւ թարմացնէ աշակերտին յիշողութեան մէջ արդէն ամբարուած գիտելիքները : Սոյն երեք շրջաններուն իւրաքանչիւրը առանձին հատորիկի մը մէջ ամփոփեցինք , քանզի փորձով գիտենք թէ այս կերպը ուսանողներուն շատ հաճելի է :

Կը վերջացնեմ անով որով սկսայ յառաջաբանս . — Այս դասագիրքն աչ փորձեցեմք : Չեմ կարծեր թէ հեղինակ մը կը զլանայ նուիրել օրինակ մը ո' եւ է ուսուցչի որ յանձն կ'առնէ քիչ մը ժամանակի զոհողութիւն գէթ աչքէ անցընելու համար զայն :

Իցի՛ւ թէ այս աննշան գործով քիչ մը օգնած ըլլայի մայրենի լեզուի կրթիչներուն , եւ զիւրացուցած ըլլայի ուսանողներու աշխատութիւնը :

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ

Հետեւեալ թելադրութիւնները ուսուցիչներուն ուսադրութեանը կը յանձնուին :

1. Խղճամիտ ուսուցիչ մը իր սաշիֆ իւրաքանչիւր դասը նախապէս պատրաստելու է, որպէսզի շաւ ընթոնէ թէ ի՛նչ է դասին նպատակը եւ թէ ի՛նչ ճամբով ուսանողը առաջնորդուած է ակնոր : Երանի՛ այն աշակերտներուն որ իրենց դասերը հաւասարմաբար պատրաստող դասասուններ ունին :

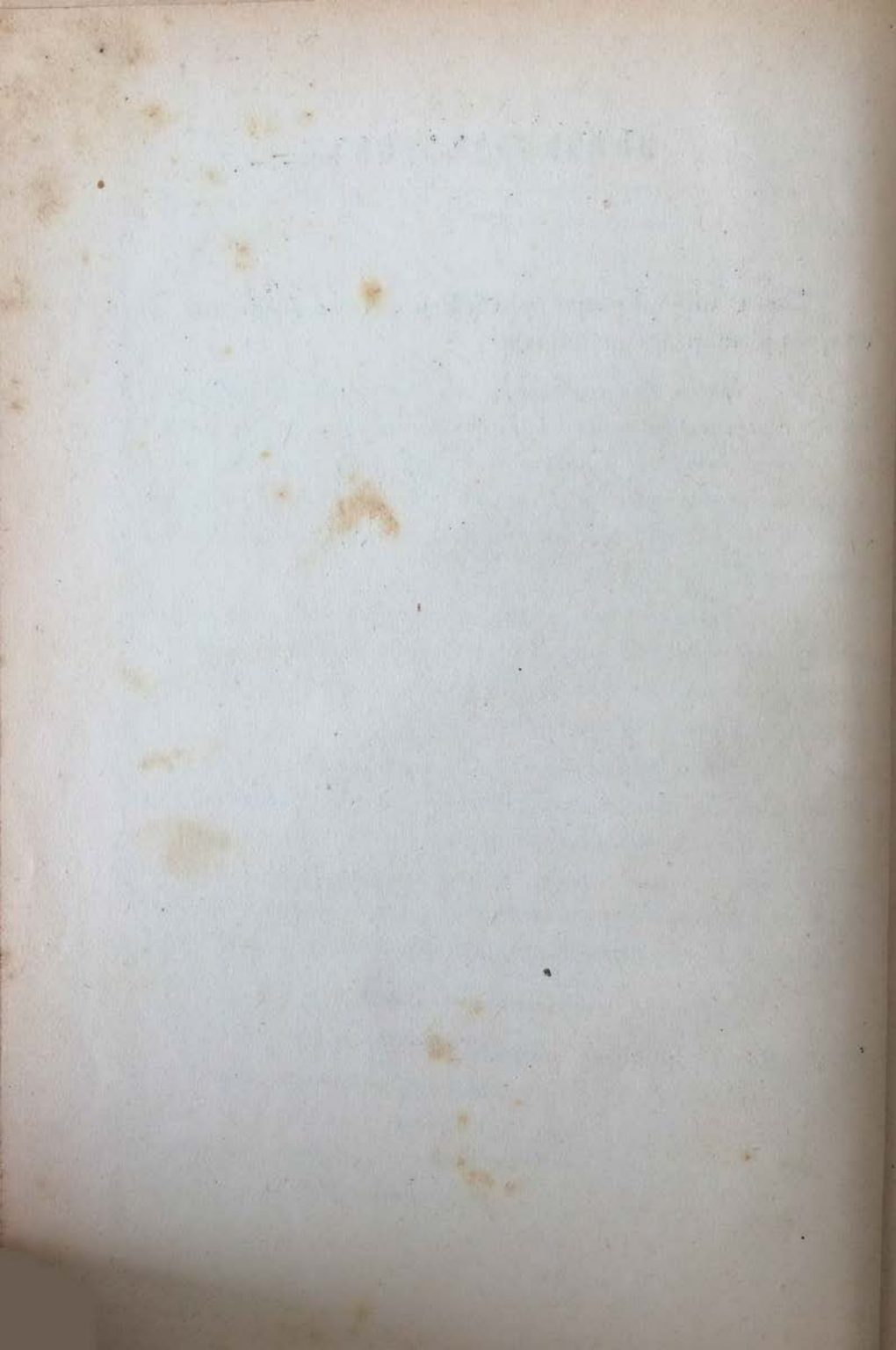
2. Դասագրքիս բոլոր ընթացքին մէջ ուսանողին ձեռքը տրուելու են յարմար ընթերցարաններ, զորս ուսուցիչը օգտակար կերպով պիտի գործածէ իբրեւ օժանդակ այս փերականոնութեան :

3. Քերականութեան մէջ գրելու համար առաջարկուած նախադասութիւնները դասի ժամանակ ուսուցիչը պատի տալիս սխալներն Վրայ գրելու է, կամ ուսանողներէն մեկուն գրել տալու է, եւ աստեղծու կամ կէտերու սխալները արքագրելի կամ արքագրել տալու է՛ք սխալները թելադրած դիտողութիւնները ընելու է :

Էջ 20 Տող 6. կարգայ—Աղաւնիկ | կը թուչի :

» 25 » 10. » —Փոքրիկ աշխատասէր | տղան | կը
կարգայ :

» 28 » 7. » —Վարժապետը | բերնուց սորվեցուց
Թուարանութիւնը :

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐՐԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ ԿԱՄ ԲԱՌԵՐ

ԴԱՍ Ա.

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ. — ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

1. (Ե՛րէ հարցո՛ւի +եղէ) Ժամացոյցը ի՞նչ կ'ընէ :
(Կը՛սս պարասխանէ՛լ) Ժամացոյցը կը զարնէ :
2. (Դա՛րչե՛ւլ) Ժամացոյցդ ո՞ր է :
(Կը՛սս ը՛ել) Ժամացոյցս զրպանս է :
3. Հայրդ ո՞վ է : . . . (1) Օղբ ի՞նչպէս է : . . .

---

(1) . . . Այս կէտերը կը ցուցնեն թէ առակներսները սոյն հարցում-ներուն պատասխան տալու են .

4. Բան մը ըսէ զանգակին վրայ :

— Զանգակը կը հնչէ :

5. Բան մը ըսէ աչքիդ վրայ , գրքիդ
վրայ : . . .

6. Խորհէ թռչունին վրայ , և ըսէ խորհածդ :

— Թռչունը կ'երգէ :

7. Բան մը ըսէ գուլպայիդ վրայ , ֆէսիդ
վրայ : . . .

8. « Հանդերձս աղտոտ է » : Ի՞նչ բանի վրայ
խորհեցայ , ի՞նչ ըսի հանդերձին վրայ : . . .

Գիտողութիւն. — Այսպէս այլեւայլ բաներու
վրայ կրնամ խորհիլ բան մը և ըսել . —

Մեր տունը փայտաշէն է : Արեւը մարը մտաւ :
Դրացի սիկիւնը մեր տունը եկաւ :

Գիտելիք. — Վերայիշեալ օրինակներուն իւրա-
քանչիւրը նախադասութիւն կ'ըսուի , քանզի բանի
մը վրայ խորհուած ու բան մը ըսուած է :

9. Ի՞նչ է նախադասութիւն :

— ՆԱ.ԽԱ.ԴԱ.ՍՈՒԹԻԻՆ կը կոչենք երբ բանի
մը վրայ կը խորհինք եւ կ'ըսենք բան մը :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 1 .

Ա. նախադասութիւններ շինէ ըսելով թէ ի՞նչ կ'ընեն
հետեւեալ անասունները :

ՕՐԻՆԱԿ. — Արժիւը կը բռչի :

1. Արժիւը . . .		3. Կովը . . .		5. Ազաւնին . . .
2. Հաւը . . .		4. Կատուն . . .		6. Շունը . . .

Բ. Բան մը խորհէ եւ ի գիր առ. — Ծաղիկ, պարսեղ, շուսին, բոյս մը, կենդանի մը :

ԴԱՍ Բ.

ԲԱՌ

1. Ի՞նչ կը խորհիս դպրոցիդ վրայ :

— Մեր դպրոցին մէջ շատ գիրքեր կան :

2. Ի՞նչ անուն կուտաս այդ խորհածիդ ուրսածիդ . . .

3. Նախադասութիւն մը շինէ Աստուծոյ վրայ :

— Աստուած բարի եւ ամենիմաս է :

4. Սոյն նախադասութիւնը կազմող տարրերը որոնք են :

— Աստուած, բարի, եւ, ամենիմաս, է :

Գիտելիք. — Ասոնք բառ կը կոչուին :

5. Ուրեմն ի՞նչ է բառ :

— Նախադասութիւն մը կազմող սարրերը ԲԱՌ կը կոչուին :

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Պ Զ .

Ա. Գրէ քսան բառեր :

Բ. Հետեւեալ բառերով երկու նախադասութիւններ
կազմէ :

Շաս, ամսո, կ'ըլլայ, անեռ, սաք, ցուրս :

Դ Ա Ս Գ .

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Յ Ի Ի Ն

1. Նախադասութիւն մը կազմող տարրերը որոնք են : . . .

2. Հետագայ բառերը նախադասութիւն մը կազմած են . —

Մը ծոյլ տղայ երեք աղջիկ կերաւ մը քիչ միս : . . .

3. Ինչո՞ւ չեն կազմած :

— Քանզի խորհուրդ մը չեն յայտնուր :

4. Ինչո՞ւ խորհուրդ մը չեն յայտնուր այս բառերը :

— Քանզի ուղիղ շարուած չեն :

5. Կրճատ յիշեալ բառերը ուղիղ շարել ո՞ր խորհուրդ մը յայտնեն : . . .

Պիտողութիւն. — Ասկէ կը հեռուի թէ կարգ մը բառեր իրարու քով բերելով նախադասութիւն մը չի կազմուիր առանց խորհուրդ մը յայտնելու :

6. Երէկ պզտիկ կախու մը . — Նախադասութիւն չէ՞ այս : . . .

7. Ինչո՞ւ . ուղիղ շարուած չէ՞ այս :

— Ուղիղ շարուած է, բայց խորհուրդ յայտնուած չէ :

8. Ի՞նչ է ասոր թերութիւնը : — Կրացուր : . . .

Պիտողութիւն. — Ուրեմն կարգ մը բառեր թէեւ ուղիղ շարուած ըլլան, երբ լման իմաստ չեն յայտներ՝ նախադասութիւն չեն կազմեր :

Պիտելիք. — Նախադասութիւնները այնպէս կազմելու է որ խորհուրդները ուղիղ արտայայտեն :

Այս ուսումը առանդող գիրքը ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՆ է :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 3 .

Ա. Ընթերցարանի դասից մէջ նախադասութիւններ գտիր :

Բ. Ըսէ թէ ի՞նչ բանի վրայ խորհուած է եւ այն բանին վրայ ի՞նչ ըսուած է :

Գ. Գրասեղանից վրայ խորհէ եւ բան մը ըսէ գրով :

ԳԱՍ Դ.

Գ Ի Ր

1. Ի՞նչ է բառը. — ըսէ բառ մը : . . .
2. Գրէ տախտակին վրայ «իմաստուն» . Ի՞նչ տառերէ կազմուած է այս բառը :
— Ի, մ, ա, ս, ռ, լ, ն տառերէն :
3. Առանց գրելու ի՞նչպէս կը յայտնես նոյն գաղափարը — Իմաստուն :
— Արտասանութեամբ :

Դիտողութիւն. — Ուրեմն գաղափարները երկու կերպով կը յայտնուին, ձայնով և գրով :

4. Գաղափարը տուր այն բանին որ ցերեկ ատեն երկնքին երեսը կը փայլի, ձայնով և գրով : Այն բանին որ գիշերները կը փայլի : . . .

5. Գրով յայտնէ մտքիդ մէջ եղած գաղափարը այն բանին որով կ'ուտես, որով կը տեսնես . ձայնով յայտնէ գաղափարը այն բանին՝ որ ձեր պարտէզը կայ : . . .

Գիտելիք. — Կը տեսնուի որ գաղափար մը յայտնելու կամ, որ նոյնն է, խօսելու միջոցը ձայնն է, իսկ գործիքը լեզունն է : Գիրը ուրիշ բան չէ, բայց միայն ձայնին արտայայտիչ նշանը :

6. Ի՞նչ է գիրը :

— Ձայնին արտայայտիչ նշանը ԳԻՐ կ'ըսուի :

7. Գիրերը քանիի՞ կը բաժնուին :

— Երկուի, ձայնաւոր եւ քաղաձայն :

8. Որոնք են ձայնաւորները :

— Ա. Ե. Է. Ը. Ի. Ո. Օ :

9. Կրնա՞ս գրել կամ արտասանել բառ մը

առանց ձայնաւորի : . . .

Գ Ա Ս Ե .

Ի Ր

1. (Գրաստանի բաներով թեր+ մը, թերէլ մը Լայն)

Ի՞նչ է այս . — Գիրք . — Այս . — Գրիչ : — Այս .

— Ձանգակ . Էլն :

2. Ի՞նչ կը կոչուին ասոնք :

— Իր :

3. Ի՞նչպէս կ'իմանանք այս իրերը :

— Զգայարանով :

4. Հիմա ուրիշ երկու իրերու անուն տամ,

միտք, ուրախութիւն . ասոնք զգայարանքով կը
գիտցուին : . . .

5. Ուրեմն ի՞նչպէս կը ճանչնանք այս իրերը :
— Անոնց վրայ խորհելով :

6. Ի՞նչ է իր :

— Որ եւ է բան որ կը գիտցուի զգայարանով
կամ վրան խորհելով՝ կ'ըսուի իր :

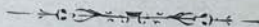
Հ Ր Ս . Հ Ս . Ն Գ . 4 .

Ա. Կարդա ընթերցարանէդ մաս մը . ա՛ն քանի մը
նախադասութիւն . ըսէ թէ ի՞նչ բանի վրայ խորհուած է
եւ ի՞նչ ըսուած է :

Բ. Ցոյց տուր անոնց մէջ յիշուած իրերը :

Գ. Գրէ 10 իրեր , որոնք կ'իմացուին զգայարանքով :

Դ. Յիշէ 10 իրեր , որոնք կ'իմացուին վրան խոր-
հելով :

ԳՆԱ 2.

Ի Ր Ց Ո Ւ Ց Ն Ո Ղ Բ Ա Ռ Ե Ր

1. (Դասարանի գիրքի մէջ արեւել) Ի՞նչ է այս :
— Գիրք :

2. Ի՞նչ անուն կը տրուի ասոր :
— Իր :

3. Երբ կ'ըսեմ գիրք, ի՞նչ է այս :
— Ոչ, իրիկն անունը, կամ, իր ցուցնող

բառն է :

4. Գրէ տախտակին վրայ «Գիրք», ի՞նչ է այդ :
— Ոչ, իրը ցուցնող բառն է :
5. Ըսէ բառեր որ իր ցուցնեն : . . .

Հ Ր Ս Հ Ս Ն Ք 5 .

Ա. Ընթերցարանի գասիգ մէջ իր ցուցնող բառերը նշանակէ : Ո՞րը զգայարանքով կ'իմացուի, եւ ո՞րը վրան խորհելով :

Բ. Գրէ 20 բառեր որ իր ցուցնեն :

Գ. Գտիր սնանկ բառեր որ իր չի ցուցնեն այլ տարբեր բաներ. Օրինակ. — Կերքամ, կը խաղամ, աշտօր, վաղը, շատ, վրայ, սակ, դուռն, սենի, եւայլն :

ԴԱՍ Է.

ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԵՐԸ

ԵՆԹԱԿԱՅ ԵՒ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ

Գրէ տախտակին վրայ «Ոչխարը» :

1. Ի՞նչ է այս :

— Իրի մը անուցն է :

2. Ի՞նչ ընել պէտք է նախադասութիւն մը շինելու համար զայն :

— Բան մը ըսել պէ՛տք է նոյն իրի՛ն վրայ .

— «Ոչխարը կը մայէ» :

Գիտողութիւն. — Ասկէ կը հեռուի թէ նախադասութեան մը մէջ երկու բան պէտք է. — իրի մը անունը, եւ բան մը ըսել անոր վրայ :

3. Նախադասութիւն մը քանի՞ մասերէ կը բաղկանայ և ի՞նչ են անոնք :

— Նախադասութիւն մը երկու մասերէ կը բաղկանայ. իրի մը անունը եւ անոր վրայ ըսուած բանը :

4. Սա նախադասութեանց երկու մասերը որո՞շէ. — “Ոչխարը կը մայէ”, “Զին կը վազէ”, “Վարդը կը բուրէ” : . . .

Գիտելիք. — Նախադասութեան այն մասը որուն վրայ բան մը ըսուած է՝ ենթակայ կը կոչուի, իսկ այն մասը որ ենթակային վրայ բան մը կ'ըսէ կը կոչուի Ստորոգելի :

5. Ի՞նչ է ենթակայ :

— ԵՆԹ՝Ա.ԿԱՆ է նախադասութեան մը այն մասը, որուն վրայ բան մը ըսուած է :

6. Ի՞նչ է ստորոգելի :

— ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ է նախադասութեան այն մասը որ ենթակային վրայ բան մը կ'ըսէ :

ԳԱՍ Ը.

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

1. Ո՞րն է ենթական և ո՞րն է ստորագելին սա նախադասութեան մէջ — Ամառը եկաւ :

«Ամառը», ենթական է, «եկաւ», ստորագելին :

Գիտելիք. — Երբ այսպէս նախադասութեան մը ենթական և ստորագելին կ'որոշենք կամ զայն կազմող մասերուն կը բաժնենք, այս գործողութիւնը վերլուծութիւն կ'անուանենք :

2. Ի՞նչ է վերլուծութիւն :

— Նախադասութիւն մը կազմող մասերը որոշելու գործողութիւնը կ'ըսուի ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ :

3. Վերլուծութիւնը քանի՞ կերպով կ'ըլլայ :

— Երկու. բերանացի եւ գրաւոր :

4. Ո՞րն է բերանացի վերլուծութիւնը :

— Երբ նախադասութիւնը բերնուց կը վերլուծուի կ'ըսուի բերանացի վերլուծութիւն :

5. Ո՞րն է գրաւոր վերլուծութիւնը :

— Երբ նախադասութիւն մը գրով կը վերլուծուի կ'ըսուի գրաւոր վերլուծութիւն :

Օրինակ. — Բերանացի վերլուծութիւն. — Աղաւնիկ կը թռչի :

Այս նախադասութեան մէջ «աղարնիկ» այն մասն է որուն վրայ բան մը ըսուած է, ուստի այս է եւնթական. «կը թոյի» այն մասն է որ կը ցուցնէ թէ ի՞նչ ըսուած է «աղարնի» ենթակային վրայ, ուստի այս է ստորագելի:

Օրինակ. — Գրուող վերլուծութիւն. — Աղարնիկ կը թոյի:

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 6 .

Ա. Հետեւեալները վերլուծէ գրաւոր եւ ապա ըսէ բերանացի:

1. Խնձորը կարմրեցաւ: — 2. Հաւը ածեց: — 3. Ազրիւրը շինուեցաւ: — 4. Սատուած կը ստեղծէ: — 5. Տղան կը կարգայ: — 6. Քոյրս լացաւ:

Բ. Հետեւեալ ենթականերուն վրայ ստորագելիներ աւելցնելով նախադասութիւններ շինէ:

1. Հացագործը . . . : — 2. Վարժապետը . . . :
— 3. Պարտէզը . . . : — 4. Շոգենաւը . . . : — 5. Ծաղիկը . . . :

Գ. Հետեւեալ ստորագելիներուն քով յարմար ենթականեր գիր:

1. . . . կը լողան: — 2. . . . կը թռչին: — 3. . . . կը խաղան: — 4. . . . կերաւ: — 5. . . . հագուեցաւ:

Դ. Ընթերցարանիդ յաջորդ դասին մէջ գտիր չորս ենթակայ եւ ստորագելիները:

ԳԱՍ Թ.

ԲԱՌԵՐՈՒ ԴԱՍԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՄ

ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

1. Ի՞նչ է բառ : . . .

Գիտելիք. — Դիւրութեան համար լեզուին հազարաւոր բառերը կրնանք բաժնել քանի մը կարգերու իրենց տեսակին համեմատ . զորօրինակ . անկ, թողոք, գրիչ, օր, գիրք, խելոյ, կեանք, և այլն . և անոնց առանձին անուններ տալ :

2. Ի՞նչ կը ցուցնեն յիշեալ բառերը :
— Իրեր :

Գիտողութիւն. — Ուրեմն բոլոր իր ցուցնող բառերը մէկ կարգի տակ դնելով կրնանք ընդհանուր անուն մը տալ . զորօրինակ՝ անուն :

3. Կրնա՞ս ուրիշ կարգ մը բառեր ըսել, որոնք իր չեն ցուցներ . զորօրինակ . կը խաղաւ, կ'ուսեմ, կը գրեմ, և այլն : . . .

4. Ի՞նչ է այս կարգի բառերուն պաշտօնը :
— Այս տեսակ բառերը բան մը կ'ըսեն ենթակայի մը վրայ :

Գիտադուրիւն. — Ուրեմն բոլոր այն բառերը որոնք բան մը կ'ըսեն ենթակային վրայ, կրնանք նոյնպէս ուրիշ մասնաւոր անունով մը կոչել. զոր օրինակ՝ բայ (1) :

Հ Ր Ս. Հ Ս. Ն Գ. 7 .

Ա. Հետեւեալ նախադասութիւններուն մէջ ի՞նչ տեսակ բառ է ենթական եւ ի՞նչ տեսակ՝ ստորոգելին :

Օրինակ. — « Արեւը » իր ցուցնող բառ է. « եշար » բան մը ըսող բառ է :

1. Արեւը ելաւ : — 2. Հայրս եկաւ : — 3. Տերեւը թրչեցաւ : — 4. Կէսօր եղաւ : — 5. Անմեղութիւնը կը սիրուի :

Բ. Գրէ 10 բառեր, որոնց կէսը անուն ըլլան եւ կէսը բայ :

ԴԱՍ Ժ.

ԵՆԹԱԿԱՆ ԵՒ ԻՐ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Գրէ՛ 1.) Աղջիկը կը կարէ :

1. Ի՞նչ կը կոչես զայս :

— **Նախադասութիւն :**

(1) Այս դասին մէջ ծանրանալու չէ անունի կամ բայի վրայ զանազան ծանօթացնելու համար ուսանողին, այլ հասկցնելու է թէ բառերը դիւրութեան համար բանի մը կարգերու բաժնուած են, լոկ ասիկա է դասին նպատակը.

2. Նախադասութիւն մը կազմելու համար ի՞նչ ունենայ հարկ է :

— Ա. Բան մը՝ որուն վրայ բան մը խորհուած ու քսուած է :

Բ. Բան մը՝ որ կ'ըսուի անոր վրայ :

3. Ասկէ հետեւցնելով առ նուազն քանի՞ բառ ըլլալու է նախադասութեան մը մէջ :

— Գէթ երկու բառեր ըլլալու են — *անուն* եւ *բայ* :

4. Այս երկու բառերը նախադասութեան ո՞ր մասերը կը կազմեն :

— Ենթակայ եւ Ստորոգելի :

2.) Փոփոխիկ սիրուն աղջիկը կը կարէ :

5. Ո՞ր բառերը աւելցած են 1) նախադասութեան մէջ :

— «Փոփոխիկ, սիրուն», բառերը :

6. Նախադասութեան ո՞ր մասին վրայ աւելցած են :

— «Աղջիկ», ենթակային վրայ :

Տեսանք թէ (1 նախադասութեան մէջ) առանց «փոփոխիկ սիրուն», բառերուն կրնանք կազմել նախադասութիւն մը — «Աղջիկը կը կարէ» :

7. Արդ 2) նախադասութեան մէջ «աղջիկը» ջնջելով կրնան նախադասութիւն շինել :

— «Փոփոխիկ սիրուն կը կարէ» :

8. Նախադասութիւն է այս :

— Ոչ, քանզի միտք մը չի տար :

Գիտողութիւն. — Ուստի նոյն նախադասութեան առաջին մասին ամենէն էական բառն է «աղջիկը», որ է ենթական: Ահա այս կերպով նախադասութեան մը մէջ ամենէն էական բառը որուն վրայ ըսուած է բան մը, ինչպէս գիտենք, ենթական է. իսկ այն բառերը որ ենթակային վրայ աւելցած են կ'ըսուին ենթակային լրացուցիչները:

Գ. Ի՞նչ է ենթակայի մը լրացուցիչը:

Ենթակայի մը լրացուցիչներն են այն բաները որ կ'աւելցուին ենթակային վրայ անոր ինաստիճակով ամբողջացնելու համար:

Օրինակ. — «Փոքրիկ աշխատասէր տղաքը կը կարդան»:

Այս նախադասութեան մէջ «սղախը» է միակ բառը որուն վրայ ըսուած է բան մը «կը կարդան» ուստի այս է ենթական. ասոր վրայ աւելցած բաներն են «փոքրիկ, աշխատասէր» որոնց կ'ըսուի ենթակային լրացուցիչները. «կը կարդան» այն բառն է որ կը ցուցնէ թէ ի՞նչ ըսուած է «սղախ» ենթակային վրայ, ուստի ստորոգելի է:

Հ Ր Ս . Հ Ս . Ն Գ . Ց .

Ա. Բերանացի վերլուծէ հետեւեալները վերեւ տրուած օրինակին պէս:

1. Չմրան ճերմակ ձիւնը հալեցաւ : — 2. Չեր խոշոր կատուն սենեակս եկաւ : — 3. Կարմիր ու գեղեցիկ վարդերը բացուեցան : — 4. Գարնան քաղցրերգակ թռչունները կ'երգեն : — 5. Պարտէզին գեղեցիկ եւ պտղաբեր ծառերը մեծցան :

Բ. Վերի նախադասութիւնները գրաւոր վերլուծէ : Կանոն . — Նախադասութեան երկու մասերը նախընթաց օրինակներուն պէս գծով մը բաժնէ, ենթակային ներքեւ գիծ մը քաշէ :

Օրինակ . — Փոքրիկ աշխատասէր տղան | կը կարգայ :

Գ. Վերը տրուած օրինակներուն մէջ ենթակային լրացուցիչները վերցուր եւ պարզ նախադասութիւններու վերածէ :

ԴԱՍ ԺԱ.

ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆ ԵՒ

ԻՐ ԼՐԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐԸ

Գրէ հետեւեալ նախադասութիւնները .

Ա. Իմ փոքրիկ սիրուն քոյունս կ'երգէ :

1. Որն է ենթական ասոր մէջ և ո՞րն է ստորոգելին : . . .

Բ. «Իմ փոքրիկ սիրուն», ի՞նչ են :

— Ենթակային լրացուցիչները :

Գրէ գարձեալ .

2. Ին՞ փոքրիկ սիրուն թռչունս ամէն օր
ֆաղձրաձայն կ'երգէ :

3. Ո՞րն է ստորագելին ասոր մէջ : . . .

4. Ի՞նչ աւելցած է և որո՞ւ վրայ :

— Ստորագելին վրայ աւելցած է «ամէն օր
ֆաղձրաձայն» :

Տեսանք Ա նախագասութեան մէջ, թէ առանց «ամէն օր ֆաղձրաձայն», բառերուն կրնայ կազմուիլ նախագասութիւն մը . — «Ի՞՞՞ փոքրիկ սիրուն թռչունս կ'երգէ» :

5. Արդ Բ նախագասութեան մէջ ջնջելով «կ'երգէ» բառը կրնա՞ն նախագասութիւն շինել . փորձէ : . . .

Գիտողութիւն. — Ուստի նոյն նախագասութեան երկրորդ մասին ամենէն էական բառն է «կ'երգէ», որ է ստորագելին :

Գիտելիք. — Այսպէս նախագասութիւն մը որքան շատ բառեր պարունակէ, գլխաւոր և էական բառերը միշտ երկու են — Ենթակայ՝ որ ընդհանրապէս իրի մը անունը կ'ըլլայ և Ստորագելի (միշտ բայ), որոնք նախագասութեան երկու մասերը կը կազմեն և առանց որոց բան չի հասկցուիր :

6. Ի՞նչ կ'ըսուէին այն բառերը որոնք ենթա-

կային վրայ կ'աւելնային անոր իմաստը ամբողջացնելու համար :

— Ենթակային յրացուցիչները :

Գիտողութիւն. — Նոյնպէս այն բառերը եւս որ ստորոգելիին վրայ կ'աւելնան զայն ամբողջացնելու համար, կ'ըսուին *ստորոգելիին յրացուցիչները* :

7. Ի՞նչ է ստորոգելիի մը յրացուցիչը :

— ՍՏՈՐՈԳԵԼԻԻ մը ԼՐԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐՆ ԵՆ այն բառերը որ կ'աւելնան ստորոգելիին վրայ անոր իմաստը ամբողջացնելու համար :

Օրինակ . — Դպրոցին ժամացոյցը բարձրաձայն կը հնչէ :

“Ժամացոյցը” ենթակայ է . քանզի այն է բուն բառը, որուն վրայ ըսուած է բան մը . “Դպրոցին” ենթակային վրայ աւելցած բառն է . ուստի ենթակային յրացուցիչն է : “կը հնչէ” ստորոգելիին է . քանզի նոյն իսկ ըսուած բանն է ենթակային վրայ . “բարձրաձայն” ստորոգելիին վերաբերող և զայն ամբողջացնող բառն է, ուստի ստորոգելիին յրացուցիչն է :

Հ Ր Ա . Հ Ա . Ն Գ . Գ .

Ա . Հեռեւեալ նախագասուլթիւնները բերանացի վերլուծէ վերի օրինակին հետեւողութեամբ :

1. Վարժապետը բերնուց սորվեցուց թուարանու-

թիւնը : — 2. Արեգակը կը շողայ լեռներուն վրայ եւ հովիտներուն մէջ : — 3. Պարտէզիս քանի մը ծառերը չորցան : — 4. Մասազ տունկերուն ամէն օր ջուր տուի : — 5. Իմ փոքրիկ եղբայրս շատ կը սիրէ երկրագործութիւնը :

Բ. Վերի նախադասութիւնները գրաւոր վերլուծէ :
Օրինակ . — Վարժապետը բերնուց սորվեցուց
թուաբանութիւնը :

Գ. Վերի նախադասութեանց ենթակային եւ ստորագելիին լրացուցիչները վերցուր եւ պարզ նախադասութիւններու փոխէ :

Դ. Նոյն վարժութիւնները ըրէ ընթերցարանի յաջորդ դասերուդ մէջ :

ԴԱՍ ԺԲ.

ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՈՒ ԷԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐԸ

Ա Ն Ո Ւ Ն Ե Ի Բ Ա Յ

Տփուկէն շրջապատ . — Լուսինը կը փայլի :

1. Քանի տեսակ բառ կայ ասոր մէջ :

— Երկու տեսակ :

2. Ի՞նչ տեսակ բառ է «լուսինը» :

— Իրի մը անունն է :

Գիտելիք . — Իր ցուցնող բառերը անուն կը կոչուին .

3. Ի՞նչ է անուն .

— Իր ցուցնող բառը ԱՆՈՒՆ կ'ըսուի :

4. Յիշեալ օրինակին մէջ «Լուսին» անունը

նախադասութեան ո՞ր մասն է :

— Ենթական :

Գիտելիք. — Ընդհանրապէս նախադասութեան
ենթական անուն մը կ'ըլլայ :

5. Վերի օրինակին մէջ ի՞նչ տեսակ բառ է
«կը փայլի» :

— Բառ մը որ բան մը կ'ըսէ ենթակային
վրայ :

Գիտելիք. — Ենթակային վրայ բան մը ըսող
բառը կամ ստորոգելին, քերականութեան մէջ
բայ կը կոչուի :

6. Ի՞նչ է բայ :

— ԲԱՅԸ բառ մըն է որու միջոցովը բան
մը կ'ըսենք ենթակային վրայ :

Գիտելիք. — Բայը միշտ նախադասութեան
ստորոգելին է :

7. Կրնաս նախադասութիւն մը կազմել ա-
ռանց այս երկու տեսակ բառերուն — անուն և
բայ : . . .

Գիտողութիւն. — Կը տեսնենք թէ լեզուին մէջ
անհրաժեշտ են զէթ երկու տեսակ բառեր — ա-
նուն և բայ, զորս կրնանք կոչել հակասն բառեր :

Հ Ր Ս. Հ Ս. Ն Գ. 10.

Ա. Հետեւեալներուն մէջ որոշէ անունը եւ բայը :
Օրինակ. — Ոչխարը կը մայրէ :

«Ոչխարը» որ պարզ ենթական կը ցուցնէ անուն է,
քանզի իր մը կը ցուցնէ :

«Կը մայրէ» բայ է, քանզի նախադասութեան ստորո-
գելին է :

1. Ոչխարը կը մայրէ. — 2. Ծաղիկը կը խամբի. —
3. Տղան կը կարգայ. — 4. Սոխակը կ'երգէ. — Կովը կը
բառայէ. — 6. Ձին կը վազէ :

Բ. Կէտերուն տեղ յարմար բայեր դիր :
Օրինակ. — Խնձորը ինկաւ :

1. Խնձորը . . .	4. Ծովը . . .
2. Վարդը . . .	5. Մանուկը . . .
3. Գառը . . .	6. Մըջիւնը . . .

Գ. Կէտերուն տեղ յարմար անուններ դիր :

1. . . . կը խաղան :	5. . . . կարդացին :
2. . . . կը սորվին :	6. . . . կը նստի :
3. . . . կը վազեն :	7. . . . կը պատժէ :
4. . . . կուլան :	8. . . . կը սողայ :

Դ. Ծինէ հինգ նախադասութիւններ իբրեւ ենթակայ
գործածելով անուն մը որ ըլլայ

Տեղի մը, ինչպէս Փարիզ	}	Անունը
Կենդանիի մը » Կով		
Մետաղի մը » Ոսկի		
Բոյսի մը » Տորեն		

- Օրինակ 1. — Փարիզ գեղեցիկ քաղաք մըն է :
» 2. — Կովը մեզի կաթ կուտայ :
» 3. — Ոսկին շատ կը փայլի :
» 4. — Տորենը ալիւր կը շինուի :

ԴԱՍ ԺԳ.

Հ Ա Ն Դ Է Ս

1. Ի՞նչ է նախադասութիւն (Դ... Ա.) :
2. Ի՞նչ է բառ (Դ... Բ.) :
3. Ի՞նչ է գիր և քանի՞ տեսակ գիր կայ (Դ... Գ.) :
4. Քանի՞ կերպով կ'արտայայտենք գաղափարնիս (Դ... Դ.) :
5. Ի՞նչ է իր : Երբ կ'ըսեմ գիրք, խնձոր, ևայլն, իր են : Ուրեմն երբ կ'ըսուի «խնձորը կ'ուտեմ», խնձորին անունը կամ բառն է որ կ'ուտուի՝ թէ այդ բառով ցուցուած իրը (Դ... Ե. Զ.) :
6. Նախադասութիւն մը քանի՞ մասերէ կը բաղկանայ և այդ մասերը որո՞նք են (Դ... Է.) :

7. Ի՞նչ է ենթակայ, ի՞նչ է ստորոգելի :

8. Ո՞րն է վերլուծութիւն և քանի՞ կերպով կ'ըլլայ (Դաս Ը.) :

9. Ի՞նչ են ենթակային և ստորոգելիին լրացուցիչները (Դաս Ժ. ԺԱ.) :

10. Բառերուն մէջ որո՞նք են էական կոչուածները (Դաս ԺԲ.) :

11. Ի՞նչ է անուն. ի՞նչ է բայ (Դաս ԺԲ.) :

ԴԱՍ. ԺԴ.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Առնենք իր մը, զորօրինակ «աթուռ», և նկարագրենք զայն հետեւեալ հարցումներուն պատասխանելով. —

1. Ի՞նչ է :

2. Ի՞նչ բանի կը գործածուի :

3. Ինչով կը շինուի :

Օրինակ. — 1. Աթուռը կարասի մըն է :

2. Կը գործածուի նստելու համար :

3. Ընդհանրապէս փայտէ կը շինուի :

Սոյն երեք նախադասութիւնները կրնանք միացնել այսպէս .

Աթուր կարասի մըն է որ կը գործածուի նստելու համար և ընդհանրապէս փայտէ կը շինուի .

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն. Գ. 1 1 .

Ա. Նախընթաց օրինակին պէս նախադասութիւններ շինէ նոյն հարցումները ընելով եւ հետեւեալ կնիթականերով .

1. Դանակ : — 2. Ասեղ : — 3. Գրասեղան :

Բ. Վերլուծէ նախադասութիւններդ գրաւոր եւ բանաւոր (քերանացի) :

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն. Գ. 1 2 .

Ա. Գրէ սասը իր ցուցնող բառեր :

Բ. Գտիր սասը ուրիշ տեսակ բառեր որ բան մը կ'ըսեն կնիթակայի մը վրայ :

Գ. Գտիր սասը բառեր որոնք ոչ իրի մը անուն են եւ ոչ բան մը կ'ըսեն իրին վրայ . այսինքն ոչ անուն են եւ ոչ բայ :

Օրինակ . — Լեղի , թեթեւ , վրայ , մէջ , կամաց , քանզի , եւայլն :

Դ. Աշակերտները վարը դրուած բառերուն մէջ նոյն տեսակէ եզոզները հետեւեալ օրինակին պէս կարգաւ շարեն ⁽¹⁾ :

---

(1) Այս մասը դրուած է միայն աղօս գաղափար մի տալու համար ուսանողին՝ նկատմամբ բառերու զանազանութեան , որուն վրայ ծանրանալու հարկ չի կայ .

Օրինակ . — Սասարիկ , ուրեմն , գեղեցիկ , մեծ , ուստի , հարուստ , ծեր , ժիր , յանկարծ , ո՛հ , բայց , այլ , ա՛խ , ես , քովը , ինք , վրայ , ետեւէն , ծառ , տուն , մարդ :

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է
Ուրեմն	Գեղեցիկ	Սասարիկ	Ո՛հ	Ես	Քովը	Ծառ.
Ուստի	Ծեր	Յանկարծ	Ա՛խ	Ինք	Վրայ	Տուն
Բայց	Հարուստ				Ետեւէն	Մարդ
Այլ	Ժիր					
	Մեծ					

Սուրբ , ինչու որ , համար , երէկ , աւա՛ղ , աղքատ , առտուն , սասարիկ , անիկա , մէջ տեղը , սակայն , ծանր , մենք , այս , ոչ , ինչո՞ւ , ուր , գէշ , քանզի , կանուխ , հոն , հոս , ուշ , դուն , այսօր , շուրջը , ներսը , միշտ , ամէն օր , ո՛հ , ա՛հ , բարի , սպէտ , ծոյլ , գարշելի , վաղը , օ՛հ , վա՛յ , երբ , վասն որոյ , վասն զի , թուղթ , սեղան , աթոռ , քար :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 13 .

Ա . Ըսէ իրի մը անուն :

— Ասեղ :

Նկարագրէ զայն սա հարցումներուն պատասխանելով :

1. Ի՞նչ է :
2. Ի՞նչ բանի կը գործածուի :
3. Ինչէ՞ն կը շինուի :

Օրինակ . — 1. Ասեղը գործիք մըն է :

2. Կը գործածուի կարելու համար :

3. Կը շինուի մետաղէ :

Յիշեալ երեք նախադասութիւնները միացուր :

Օրինակ . — Ասեղը գործիք մըն է , որ կը գործածուի կարելու համար եւ կը շինուի մետաղէ :

Նոյն օրինակին պէս նկարագրէ հետեւեալները : 1. Գրիչ : — 2. Հաց : — 3. Վերարկու :

Բ. Հետեւեալ նախադասութիւնները իրարմէ բաժնելով առանձին նախադասութիւններ կազմէ :

Օրինակ . — Հրեշտակը հոգի մըն է , որ Աստուծմէ կը զրկուի եւ մարդոց կը խօսի :

1. Հրեշտակը հոգի մըն է .

2. Աստուծմէ կը զրկուի .

3. Եւ մարդոց կը խօսի :

1. Վարժապետը՝ որ բարի մարդ մըն է , մեր ուսուցիչն է եւ շատ կ'աշխատի :

2. Ծառը տունկ մըն է որ պարտէզին մէջ կ'աճի եւ պտուղ կուտայ մեզի :

Բ. Հետեւեալ նախադասութիւններուն բոլոր լրացուցիչները վերցուր եւ միայն երկու բառերէ — ենթակայէ եւ ստորոգելիէ — բազկացեալ պարզ նախադասութեան փոխէ :

Օրինակ . — Այս երկու եղբայրները հեզուքեամբ եւ հլուքեամբ իրենց դասերը սերտելու կ'աշխատին :

Եղբայրները կ'աշխատին :

1. Սա երկու առագաստաւոր նաւերը սաստկաշունչ հովէ մը մղուելով կ'երթան :

2. Իմ տանս բոլոր պատերը անձրեւէն եւ հովէն զարնուելով մեծապէս մեասուեցան :

3. Այս մեծ զպրօցին բոլոր աշակերտները ուսմամբ եւ գիտութեամբ զարգացան :

ԴԱՍ ԺԵ.

ԴԵՐԱՆՈՒՆ

1. Նախադասութիւն մը քանի՞ մասերու կը բաժնուի և այն մասերը ի՞նչ կը կոչուին : . . .

2. Իւրաքանչիւր մաս առ նուազն քանի՞ բառ կը պարունակէ, և ինչո՞ւ համար. որո՞նք են այդ բառերը : . . .

3. Ենթական ի՞նչ տեսակ բառ կ'ըլլայ սովորաբար :

— Անուն :

Գրէ .

Ա. Շուները օգտակար կենդանիներ են .

Բ. Քանգի անոնք տուները կը պահեն :

4. Ա նախադասութեան մէջ ո՞րն է ենթական :

5. Բ նախադասութեան մէջ ո՞րն է ենթական :

Որո՞նք կը պահեն տուները :

— «Անոնք» կը պահեն, որ է ենթական :

6. «Անոնք» անուն է. որո՞նք համար ըսուած է : . . .

7. «Անոնք» բառին տեղ դի՛ր շուները և կարգա Ա և Բ նախադասութիւնները :

Գրէ դարձեալ .

Ա. Յակոբ հիւանդ է, Յակոբ գառազանով կը պսրօսի :

Բ. Մանուկները անմեղ եւն, թէեւ մանուկները շատ կուշան :

8. Ի՞նչ բառեր կրնան գրուիլ «Յակոբ»ի և «մանուկներ»ուն տեղ : . . .

9. Ի՞նչ տեսակ բառեր են «Յակոբ» «մանուկներ» : . . .

Գիտելիք. — Արդ՝ որովհետեւ յիշեալ անուններուն տեղ գրուեցան անիկա, անոնք բառերը, ուրեմն այս կարգի բառեր անունի տեղ դրուող եւն :

Անունի տեղ դրուող բառերը փրակաւորութեան մէջ ԴԵՐԱՆՈՒՆ կը կոչուին :

10. Ի՞նչ է Դերանուն :

— ԴԵՐԱՆՈՒՆ կ'ըսուին անունի տեղ դրուող բառերը :

11. Ո՞ր է անձ կրնայ ըսել իրեն համար ես, ո՞ր է անձի անունն տեղ կրնանք ըսել դուն, ո՞ր է իցէ անձի կամ բանի համար կրնանք ըսել անիկա կամ այն և այլն : . . .

Գիտողութիւն. — Ուրեմն միայն քանի մը Դերանուններ կրնան գործածուիլ հազարաւոր իր ցուցնող բառերու — անուններու — տեղ, և յիրաւի դերանուն ըսուած բառերը քանի մը հատ են միայն, մինչդեռ անունները և բայերը չենք կրնար համրել :

Գլխաւոր դերանուններն են — ես, մեկ, դուն, դուք, այն, ինք, անոնք, իրեկք :

Հ Բ Ա Հ Ա Ն Գ 1'4.

Ա. Նշանակէ դերանունները եւ ըսէ թէ ո՞ր անունի տեղ դրուած են :

1. Ես դասս կը սիրեմ : — Մենք կը պատուենք ձերերը : — 3. Անոնք տեսան զիս , երբ ես ազոց հետ էի : — 4. Դասատուն պատժեց քոյրս , քանզի անիկա յանցանք գործեց . — 5. Դասընկերս բարի տղայ մըն է , դասս սերտելու համար ինք միշտ կ'օգնէ ինծի : — 6. Սպասուհիս արձակեցի , քանզի անիկա շատ ծոյլ էր :

Բ. Դիր յարմար դերանուններ այն անուններուն տեղ որոնք կրկնուած են :

1. Եթէ տղան բարի է , տղան կը սիրուի : — 2. Աստուած ամենակարող է , Աստուած մեղաւորին կը ներէ : — 3. Հայրս այսօր տուն եկաւ , հայրս տկարացած տեսայ , քանզի հայրս սանդուխէն ինկած էր : — 4. Ազամ եւ Եւա դրախտէն արտաքսուեցան , քանզի՝ Ազամ եւ Եւա արգիլեալ պտուղէն կերան : — 5. Ընկերներս դպրոցին առջեւ ինծի չսպասեցին , բայց ես ընկերներուս չի նեղացայ : — 6. Ես քրոջս ներեցի , բայց մայրս քոյրս պատժեց : — 7. Եղբայրս հիւանդ է , ուստի եղբօրս տեղ խանութ կ'երթամ :

Գ. Հետեւեալներուն մէջ կէտերուն տեղ յարմար դերանուններ դիր :

1. Եղբայրս Օրթա-գիւղէն եկաւ , . . . տեսա՞ր : 2. — Դասընկերդ հիւանդ է , . . . այցելութիւն տալու ես : — 3. Թովմաս ու քոյրը կորսնցուցին . . . խաղալիքը , ուստի . . . չեն կրնար խաղալ : — 4. . . . կարգացին . . . աղօթեցինք : — 5. . . . հայրդ կը սիրես , . . . քեզ կը սիրէ : — 6. Պզտիկ քոյրս կը հնազանդի , . . . կը յարգեմ . . . .

ԴԱՍ ԺԶ.

ԵՆԹԱԿԱՅ, ԱՏՈՐՈԳԵԼԻ ԵՒ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Գրէ՛ Կասռն Եղբօրս ոսֆր խաժար :

1. Ո՞րն է Ենթական ստոր մէջ, Ի՞նչ տեսակ բառ է : . . .

2. Ո՞րն է ստորոգելին. Ի՞նչ տեսակ բառ է . ուրիշ տեսակ բառ մը ստորոգելի կ'ըլլայ : . . .

3. Ո՞րոնք են ստորոգելին լրացուցիչները :
— «Եղբօրս ոսֆր», ֆանգի անոցն՝ «խաժար», ստորոգելիին վրայ աւելցած են անոր իմաստը ամբողջացնելու համար :

4. Ի՞նչ տեսակ բառեր են ասոնք :

— Անուն :

Գիտազուբիւն. — Ուրեմն անունները միշտ Ենթակայ չեն, կրնան լրացուցիչներ ըլլալ ստորոգելիի :

Գրէ՛ Եղբօրս Կասռն ոսֆս խաժար :

5. Ո՞րն է Ենթական, ո՞րն է լրացուցիչը : Ի՞նչ տեսակ բառ է նոյն լրացուցիչը :

— Անուն :

Գիտելիք. — Ուրեմն անունները կրնան ըլլալ նաեւ Ենթակայի լրացուցիչներ :

Գրէ՛ Անիկա հիշանդացաւ :

6. Ասոր մէջ ի՞նչ տեսակ բառ է ենթա-
կան : . . .

«Անոր իոյրը հիշանդացաւ» :

7. Ո՞րն է ենթակային լրացուցիչը . ի՞նչ տե-
սակ բառ է այն :

— Դերանուն :

Դիտողութիւն. — Ուրեմն դերանունները միշտ
ենթակայ չեն այլ կրնան ըլլալ նաեւ ենթակայի
լրացուցիչ :

Գրէ՛ Վարժապետը եկաւ , զանիկա տեսաւ :

8. Ասոր մէջ ո՞րն է ստորոգելին լրացուցիչը
և ի՞նչ տեսակ բառ է : . . .

Դիտողութիւն. — Ուրեմն դերանունները կրնան
ըլլալ նաեւ ստորոգելի լրացուցիչ :

Հ Ր Ա . Հ Ա Ն Գ 15 .

Ընթերցարանի դասիդ մէջ գտիր ենթակայի եւ
ստորոգելի լրացուցիչներ եւ ըսէ թէ ի՞նչ տեսակ բա-
ռեր են անոնք :

ԴԱՍ ԺԷ.

ԲԱՌԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ

1. Հետեւեալ նախադասութիւններուն մէջ որ բառը անուն է, որը դերանուն և որը բայ. —
«Արրահաւ նահապետ հաւասաց եւ այն արդարութիւն ստպուեցաւ»: . . .

Գիտելիք. — Երբ այսպէս կ'որոշենք բառերը և կ'ըսենք թէ ի՞նչ տեսակ բառեր են, զորօրինակ երբ նախադասութեան մէջ կը գտնենք իր ցուցնող բառ մը, և կ'անուանենք զայն Անուն, կը գտնենք անուան տեղ դրուած բառ մը և կ'անուանենք զայն Դերանուն և այլն, այս գործողութեան բառագնորթիւն կ'ըսենք:

2. Ի՞նչ է բառազննութիւն,

— ԲԱՌԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆն է այն գործողութիւնը որով նախադասութեան մէջ բառերուն տեսակները կ'որոշենք:

Բառազննութիւնը կրնայ կատարուիլ թէ բերանացի և թէ գրաւոր:

Օրինակ. — Բերանացի բառազննութիւն:

Աղաւնիկ կը սիրէ ծաղիկները, ուսի կը մշակէ զանոնք:

«Աղաւնի», անձի մը անուն է, ուստի անուն
է :

«Կը սիրէ», բան մը կ'ըսէ Աղաւնիին վրայ :
ուստի բայ է :

«Ծաղիկները», իր կը ցուցնէ, ուստի անուն
է . ևայլն :

Օրինակ . — Գրաւոր բառազննութիւն :

Անուն	Դերանուն	Բայ
1. Աղաւնի	1. Ջանոց	2. Կը սիրէ
2. Ծաղիկներ		2. Կը մեակէ

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 16 .

Հետեւեալ նախադասութիւններուն բառազննութիւնը
կատարէ բերանացի եւ գրաւոր, վերի օրինակներուն
պէս :

1. Ես դաշտին մէջ այժի երամակ մը տեսայ :
2. Յովսէփ գեղեցիկ ճանչցաւ իր եղբայրները, այլ
անոնք չի ճանչցան զինք :
3. Իմ կարգս մրցանակ առաւ :
4. Անոնք կաթ ունին, կը խմեն զայն :
5. Դուք եղբայրս տեսա՞ք, անիկա զիւղ գնաց :

ԴԱՍ ԺԸ.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Օրինակէ հետեւեալ հարցումները և իւրաքանչիւրին ներքեւ գրէ պատասխանը, այնպէս որ նախադասութիւնը կատարեալ ըլլայ :

Օրինակ. Հարցում. — Մարդկութեան նախահայրը ո՞վ էր :

Պատասխան. — Մարդկութեան նախահայրն էր Ադամ :

1. Ո՞վ էր Օսմանեան պետութեան հիմնադիրը : . . .

2. Թուլքիոյ մայրաքաղաքը ո՞րն է : . . .

3. Մենք քանի՞ զգայարանք ունինք : . . .

4. Ո՞վ գտաւ Ամերիկան : . . .

5. Մեր երկրագնտին ձեւը ի՞նչ է : . . .

ԴԱՍ ԺԹ.

ՊԱՐԶ ԵՒ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ ԵՒ ԱՏՈՐՈԳԼԻ

1. Նախադասութիւն մը քանի մասերու կը բաժնուի, և ի՞նչ են անոնք: . . .

2. Ո՞րն է ենթական և ստորոգելին հետեւեալին մէջ: . . .

Գարնան օդը փոփոխական կ'ըլլայ:

3. Ի՞նչ են «գարնան» և «փոփոխական» բառերը:

— Ենթակային և ստորոգելիին լրացուցիչները:

1. Ուրեմն ինչո՞ւ երեք մասի չի բաժնուիր նախադասութիւնը, լրացուցիչը անոր մէկ մասը չէ: . . .

Քանզի լրացուցիչները միայն ենթական և ստորոգելին կ'ընդլայնեն:

Գիտելիք. — Երբ ենթական կամ ստորոգելին իրենց լրացուցիչներով ընդլայնուած են, բաղադրեալ ենթակայ կամ ստորոգելի կը կոչուին, իսկ առաջին պարագային մէջ պարզ ենթակայ կամ ստորոգելի կը կոչուին:

5. Ի՞նչ է պարզ ենթակայ կամ ստորոգելի:

— Երբ ենթական կամ ստորոգելին լրացու-

ցիչ չունին կ'ըսուին ՊԱՐԶ Ենթակայ կամ ՊԱՐԶ
usnroqելի :

ՕՐԻՆԱԿ . — Ծառը կ'անի :

6. Ի՞նչ է բազադրեալ ենթակայ կամ ստորո-
գելի :

— Երբ Ենթական կամ usnroqելին լրացու-
ցիչ ունին կ'ըսուին ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ Ենթակայ կամ
ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ usnroqելի :

ՕՐԻՆԱԿ . — Կանաչ ծառը միտս կ'անի :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 1 7 .

Ա. Հետեւեալներուն մէջ պարզ եւ բազադրեալ են-
թակաները եւ ստորագելիները որոշէ :

1. Զին վազեց : — 2. Այս սեւ զօրեղ ձին վազեց :
- 3. Այս սեւ զօրեղ ձին յանկարծ գիւղին մէջ վազեց :
- 4. Տասը ձիեր միասին վազեցին : — 5. Բոլոր պար-
տէզին բոյսերը օղին տաքութենէն չորցան :

Բ. Վերի օրինակները գրաւոր ձեւով եւս ներկայա-
ցուր :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ	
Լրացուցիչ ենթ.	Պարզ ենթ.	Լրացուցիչ Ստ.	Պարզ Ստ.
իմ գեղեցիկ	տունս	Անձրեւէն մեծապէս	վնասուեցաւ

Գ. Ընթերցարանի յաջորդ դասիդ մէջ նոյն վարժու-
թիւնները ընես :

ԴԱՍ Ի.

ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ ՅՈՒՑՆՈՂ ԲԱՌԵՐ

1. Որո՞նք են խօսք մը կազմող տարրերը :
— Բառերը :

2. Քանի տեսակ բառեր սորվեցանք մինչեւ հիմա և ի՞նչ կը կոչուին անոնք : . . .

Գիտելիք. — Անունը (կամ գերանունը) և բայը էական բառեր են :

3. Խորհուրդ մը լիովին յայտնելու համար բառական են յիշեալ երեք տեսակ բառերը :
— Ոչ :

Գիտողութիւն. — Խօսքի մը շէնքը շինելու համար բառական չեն մէկ երկու տեսակ նիւթեր — անուն, գերանուն, բայ — հարկ են այլ տարրեր եւս :

Աշակերտները բան ինչ ըսեն լարդին լարայ :

Օրինակ. — Վարդը կը բուրէ :

4. Ո՞ր վարդը կը հասկնաս երբ կ'ըսուի «վարդը կը բուրէ» :

— Ամէն իր որ վարդ անունը ունի :

5. Արդ եթէ կ'ուզեմ ըսել թէ ինչ յատկու-

Թիւն ունի այդ վարդը որ կը բուրէ . ի՞նչ տեսակ բառ աւելցնելու եմ :

— Յասկութիւն ցուցնող բառեր :

6. Կրնաս անուն մը կամ դերանուն մը աւելցնել :

— Ոչ, քանզի անունը կը ցուցնէ իրը ոչ թէ իրի՞նչ յասկութիւնը :

7. Ուրեմն կրնաս դաննել ուրիշ տեսակ բառ մը որ այդ իրին — վարդին — մէկ յատկութիւնը ցուցնէ : . . .

8. Ո՞ր վարդը կը հասկնաս երբ կ'ըսուի

Կարմիր վարդը կը բուրէ :

— Այն կարգի վարդերը որ կարմիր յասկութիւնը ունին :

9. Յիշէ իր մը , զորօրինակ ջուրը . քանի՞ յատկութիւններ կրնաս համբել զորս ունի ջուրը :

— Տաք , պաղ , սառած , աղի , լեղի , անուշ , եւայլն :

Հ Ր Ա . Հ Ա Ն Գ . 18 .

Ա . Հետեւեալ իրերուն յատկութիւնները գտիր եւ իւրաքանչիւրին տակ կարգաւ գրէ .

Ոսկի , արծաթ , ածուխ , ծառ , մարդ :

Բ . Հետեւեալ բառերուն ո՞րը իր կը ցուցնէ եւ ո՞րը յատկութիւն :

Բարի, անուշ, մութ, թուղթ, շէնք, մեծ, ձեռք,
աթոռ, աղւոր, համեղ, գրասեղան, գեղեցիկ, մարդ,
լեղի, խորունկ, նոր, երկաթ, քաղցր, թեթեւ, տախ-
տակ, քար, ծանր, փայտ, դպրոց, պաղ, կլոր, տերեւ,
ասեղ, տուն, հաստ :

ԴԱՍ ԻԱ.

ԵՆԹԱԿԱՅԻ ԵՒ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ

Ա Մ Ա Կ Ա Ն

Աշտերանները գրեն. —

Պայծառ արեւը կը շողայ .

1. Ո՞րն է ենթական ասոր մէջ և ի՞նչպիսի
ենթակայ է : . . .

2. Ո՞րն է իր լրացուցիչը : . . .

3. «Պայծառ» բառը ի՞նչ կը ցուցնէ :

— «Արեւ» ին մէկ յասկութիւնը կը ցուցնէ :

Գրեցէ՛ք Գրչեալ. —

Երկինքը պայծառ շողալու տեսքով կը շողայ :

4. Ո՞րն է ստորոգելին և ի՞նչպիսի . . .

6. Ո՞ր լրացուցիչներով ընդլայնուած է ստորոգելին : . . .

6. Հոս որո՞ւ յատկութիւնը կը ցուցնէ «պայ-
ծառ» . . .

7. Ուրեմն յատկութիւն ցուցնող բառերը *ի՞նչ պաշտօն կը կատարեն նախադասութեան մէջ :*

— Ենթական եւ ստորագելին կ'ընդլայնեն իբր լրացուցիչներ :

Գիտելիք. — Յատկութիւն ցուցնող բառերը քերականութեան մէջ կը կոչուին Ածական :

8. *Ի՞նչ է ածական :*

— Յատկութիւն ցուցնող բառերը ԱԾԱԿԱՆ կը կոչուին :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 19 .

Ա. Հետեւեալներուն մէջ նշանակէ բոլոր այն քառերը որ ածական են եւ ըսէ թէ ո՞ր իրի յատկանիչն են :
Օրինակ. — Սիրուն փոքրիկ աղջիկ մը ինծի նամակ մը գրեց :

«Սիրուն փոքրիկ» ածական են քանզի աղջկան յատկութիւնը ցուցնող բառերն են :

1. Զով գեփիւոր կը փչէ : — 2. Բարակ թուղթը շուտ կը պատռի : — 3. Երկու բարձրահասակ մարդիկ ինծի պատահեցան : — 4. Պզտիկ տղայք եթէ աշխատին կարգալ կը սորվին : — 5. Բարի աղջիկները իրենց մայրերուն կ'օգնեն : — 6. Հասուն պտուղը անուշ կ'ըլլայ : — 7. Խամրած ծաղիկները կը թափին :

Բ. Հետեւեալ անուններուն վրայ յարմար ածականներ դիր եւ ենթական ընդլայնէ կամ բաղադրեալի փոխէ :

1. . . . աշակերտը կը գովուի : — 2. . . . տղայք

գաս կը սերտեն : — 3. . . . ծառը շուք կուտայ : 4. . . .
տուները քարով կամ տախտակով կը շինուին : — 5. . . .
մարդիկ զԱստուած կը պաշտեն . — 6. . . . մեղուն մեղր
կը ժողվէ : — 7. . . . շունը կը սիրէ իր տէրը :

Գ. Սա ածականներուն առջեւ անուններ դիր :

1. Տգէտ . . . : — 2. Զուարթ . . . : — 3. անուշ
. . . : — 4. Սուտ . . . : — 5. Խորունկ . . . : — 6.
Սուրբ . . . : — 7. Դժուար . . . : — 8. Լաւ . . . :
— 9. Գեղեցիկ . . . : — 10. Կարմիր . . . :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 2 0 .

Ա. Հետագայ նախագասութիւնները վերլուծէ բերա-
նացի եւ գրաւոր :

Օրինակ . — Բէրանացի վերլուծութիւն :

Դժուար դասերը կը յոգնեցնեն աշակերտը :

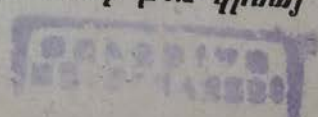
«Դժուար դասերը» բաղադրեալ ենթակայ է :

«Դասերը» պարզ ենթակայ է , որ ընդլայնուած է
«դժուար» ածականով մը :

«Կը յոգնեցնեն աշակերտը» է բաղադրեալ ստորո-
գելի :

«Կը յոգնեցնեն» է պարզ ստորոգելի , որ ընդլայ-
նուած է «աշակերտը» անունով :

1. Դժուար դասերը կը յոգնեցնեն աշակերտը : — 2.
Սա գիւղը մեծ խանութ մը չունի : — 3. Հիւանդ մարդը
փափուկ անկողնոյ մէջ պառկելու է : — 3. Հաւատարիմ
եւ գործունեայ սպասուհին միշտ կը գնահատուի իր տան
տիկինէն : — 5. Զօրեղ ջորին ծանր բեռ կրնայ կրել :

Բ. Տրուած նախադասութիւնները գրաւոր վերլուծէ :
Օրինակ . — Գրաւոր վերլուծութիւն :

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՄՏՈՐՈՒԹԵԼԻ	
Լրացուցիչ ենք .	Պարզ ենք .	Պարզ Սոս .	Լրացուցիչ Սոս .
Դժուար	գործեր	կր յոգնեցնեն	աւակերսք

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Զ Է .

Ա. Հետագայ նախադասութիւններուն բերանացի բառազննութիւնը կատարէ :

Օրինակ . — Ծոյլ եւ անառակ տղան չի յաջողիր դասերուն մեջ , անիկա զինքը եւ ծնողքը աղփատ մարդ կ'ընէ :

«Ծոյլ եւ անառակ» ածականն են , քանզի աղուն յատկութիւնը կը ցուցնեն :

«Տղան» իր ցուցնող բառ է , ուստի անուն է :

«Զի յաջողիր» բան մը կ'ըսէ աղուն վրայ , ուստի բայ է :

«Մէջ» ծանօթ բառ չէ ինծի :

«Անիկա» տղան անունին տեղ դրուած ըլլալով դերանունն է , եւայն :

Աստուած երկինքը ու երկիրը ստեղծեց մեծ իմաստութեամբ եւ անասնման կարողութեամբ , եւ անիկա այս զարմանալի գործը կատարեց միայն խօսքով :

Ա. Վերի խօսքին գրաւոր բառազննութիւնը ըրէ :

Օրինակ. — Գրաւոր Բաւարականութիւն :

«Ծոյլ եւ անստակ տղան չի յաջողիր դասերուն մէջ, անիկա թէ զինքը եւ թէ ծնողքը աղփատ մարդ կ'ընէ :

ԱՆՈՒՆ	ԴԵՐԱՆՈՒՆ	ԲԱՅ	ԱԾԱԿԱՆ	ԱՆԾԱՆՅՐ ԲԱՌԵՐ
1. Տղայ	1. Անիկա	1. Զիյաջողիր	1. Ծոյլ	1. Մէջ
2. Դասերուն	2. Զինքը	2. Կ'ընէ	2. Անստակ	2. Եւ
3. Ծնողք			3. Աղփատ	3. Թէ
4. Մարդ				

ԴԱՍ ԻՔ.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հետեւեալ հարցումներուն պատասխանելով շինէ նախադասութիւններ և ապա վերածէ զանոնք երկու նախադասութեանց որ իրարու միացած են :

1. Ի՞նչ է :
2. Ո՞ւր է :
3. Ինչո՞վ անուանի է :

Օրինակ . — Բարիզ

1. Բարիզ մեծ քաղաք մըն է .

2. Ֆրանսայի մէջ է .

3. Անուանի է իր գեղեցկութեամբ :

Բարիզ որ մեծ քաղաք մըն է Ֆրանսայի մէջ ,
անուանի է իր գեղեցկութեամբ :

1. Կ. Պոլիս : — 2. Բնակած գիւղդ : — 3.
Ներդոս :

Հ Ր Ա . Հ Ա . Ն Գ . 14 .

1. Գրէ մէկ նախադասութիւն միայն երկու բառերով ,
որոնց մէկը անուն ըլլայ միւսը բայ :

2. Գրէ մէկ նախադասութիւն երեք բառերով , որոնց
մէկը ըլլայ անուն , մէկը սծական եւ միւսը բայ :

3. Գրէ երկու նախադասութիւններ իրարու կա-
պակցուած , որոնց մէջ գտնուին անուն , դերանուն ,
բայ , սծական :

Հ Ր Ա . Հ Ա . Ն Գ . 15 .

Պարզ ենթակայով մը եւ պարզ ստորոգելիով մը
չինէ փոքր նախադասութիւն մը , եւ ապա հետզհետէ
լրացուցիչներ աւելցնելով մեծցուր նախադասութիւնը՝
ընդլայնելով ենթական եւ ստորոգելին որչափ որ կրնաս :

ՕՐԻՆԱԿ

ԵՆԹԱԿԱՅ

ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ

1. . . . . Տղան	կը մեծնայ :
2. . . . . Այս տղան	արագ կը մեծնայ :
3. . . . . Այս փոքր տղան	արագ կը մեծնայ դպրոցին մէջ :
4. Մեր եղբոր այս փոքր տղան	արագ կը մեծնայ օդաւէտ դպրոցին մէջ :
5. Մեր եղբոր այս փոքր բայց որք տղան	արագ կը մեծնայ սա դիմացի օդաւէտ դպրոցին մէջ :
6. Մեր եղբոր այս փոքր բայց հորեւեմ մորեւեմ որք տղան	գարմանայի կերպով արագ կը մեծնայ սա դիմացի օդաւէտ դպրոցին մէջ :

Աւակերտը կը սովորի (1) :

ԴԱՍ ԻԳ.

Հ Ա Ն Դ Է Ս

1. Սովորաբար ի՞նչ տեսակ բառ ենթակայ կ'ըլլայ : . . .
2. Ուրիշ որ տեսակ բառ ենթակայ կ'ընայ ըլլալ :
3. Ի՞նչ է դերանուն : . . .

---

(1) Վերի օրինակին պէս մեծցուր նախադասութիւնը :

4. Անունները թէ դերանունները շատ են .
յիշէ քանի մը դերանուններ : . . .

5. Անունները միշտ ենթակայ են . սուրիշ ի՞նչ
կրնան ըլլալ . օրինակ տուր : . . .

6. Դերանունները կրնան լրացուցիչ ըլլալ .
օրինակ : . . . (Տե՛ս Դ՝՝՝ ԺԴ.) :

7. Ի՞նչ է բառազննութիւն . քանի՞ կերպով
կ'ըլլայ : . . .

8. Լրացուցիչները նախադասութեան մէկ մաս
սը կը կազմեն . հապա ի՞նչ բանի կը ծառայեն .
(Դ՝՝՝ ԺԸ.) :

9. Ի՞նչ է պարզ ենթակայ , պարզ ստորո-
գելի : . . .

10. Ի՞նչ է բազադրեալ ենթակայ , բազա-
դրեալ ստորոգելի . (Դ՝՝՝ ԺԸ.) :

11. Այսպիսի նախադասութիւն մը , այսինքն
լրացուցիչներ պարունակող ենթակայի և ստորո-
գելի մէկ գրաւոր ձեւը շինէ . (Տե՛ս Հրահանգ 17) :

12. Էական բառերը որո՞նք են . (Դ՝՝՝ ԺԹ.) :

13. Իրին յատկութիւնը ցուցնող բառը ի՞նչ
կը կոչուի : . . .

14. Ածականները ի՞նչ բանի կը ծառայեն նա-
խադասութեան մէջ . (Դ՝՝՝ Ի.) :

ԴԱՍ ԻԴ.

ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻԶ. — ՄԱԿԲԱՅ

Աշակերտները գրեն .

«Մեր ծերունի Երեցը մեռաւ .» :

1. Ասոր ենթական պարզ է թէ բազազրեալ : . . .

2. Ստորագելին ալ բազազրեալ (կամ ընդլայնում) է : . . .

3. Ի՞նչ յարմար լրացուցիչ կրնաս աւելցնել վրան, եթէ հարցուի Ե՞րբ մեռաւ .

— «Այսօր» :

«Մեր ծերունի Երեցը այսօր մեռաւ .» :

4. Ուրիշ ի՞նչ կրնաս հարցնել :

— Ո՞ր մեռաւ :

«Մեր ծերունի Երեցը այսօր հոս մեռաւ .» :

5. Ուրիշ ի՞նչ կրնաս հարցնել :

— Ի՞նչպէս մեռաւ :

«Մեր ծերունի Երեցը այսօր հոս յանկարծ մեռաւ .» :

Աշակերտները գրեն .

Ա. «Անզգամ տղայի հարազար կը պատժուի .» :

6. Ի՞նչպէս կը պատժուին անզգամ տղայք :

— Չարաչար կերպով :

Գրեցէ՛ք ԿՐԻՍՏՈՍԷ՛Ն :

Բ. Ժամացոյցը հիմա զարկաւ :

7. Ժամացոյցը ե՛րբ զարկաւ :

— Հիմա :

Գրեցէ՛ք ԻՆՏԵ՛Ն ԵՒ ԿՐԻՍՏՈՍՆԷ՛Ն :

Գ. Մանչերն ու աղջիկները հոս կը կար-
դան :

8. Ո՞ւր կը կարդան անոնք :

— Հոս :

9. Ի՞նչ կը ցուցնէ «յարաչար» Ա. նախա-
դասութեան մէջ :

— Կը ցուցնէ «կերպ» :

10. Ի՞նչ կը ցուցնէ «հիմն» Բ. ին մէջ :

— Ժամանակ կը ցուցնէ :

11. Ի՞նչ կը ցուցնէ «հոս» Գ. ին մէջ :

— Տեղ :

ԳԻՏԵՆԻՒԲ. — Կերպ (ինչպէ՛ս), ժամանակ (երբ),
տեղ (որ) ցուցնող բառերը ընդհանուր անունով
պարագայ կ'ըսուին :

12. Ի՞նչ է պարագայ :

— Կերպ, ժամանակ, տեղ ցուցնող բառերը
պարագայ կ'ըսուին :

ԳԻՏԵՆԻՒԲ. — Բայի մը պարագան ցուցնող բառը
քերականութեան մէջ մակբայ կ'ըսուի :

13. Ի՞նչ է մակրայը :

— Բային մէկ պարագան ցուցնող բառը ՄԱԿԲԱՅ կ'ըսուի :

14. Վերի օրինակներէն հետեւցնելով մակրայները նախագասութեան ո՞ր մասին լրացուցիչները կ'ըլլան :

— Ստորոգելիին :

Հ Ր Ս. Հ Ս. Ն. Գ. 24 .

Ա. Հետեւեալներուն մէջ մակրայները ստորագծէ :

1. Հովը սաստիկ կը փչէ : — 2. Այսօր այգիիս մէջ գործէ : — 3. Վարդուհին կանուխ կ'ելլէ : — 4. Փոքր աղջիկը շատ կամայ կը քալէ : — 5. Անձրեւը յանկարծ սկսաւ : — 6. Վաղը քննութիւն ունինք : — 7. Եղբայրս ուշ հասաւ : — 8. Ձին արագ կը վազէ : — 9. Պետրոս դառնապէս լացաւ, երբ դուրս ելաւ : — 10. Երէկ շարունակ ձիւն տեղաց :

Բ. Վերոյգրեալ մակրայները բային ո՞ր պարագան կը ցուցնեն, բերնույ ըսէ :

Գ. Հետեւեալ նախագասութեանց պարզ ստորոգելիներուն վրայ մակրայ լրացուցիչներ աւելցուր :

1. Եղբայրս կը կարգայ (ի՞նչպէս) : — 2. Մենք ամէնքս պիտի ուտենք (ո՞ւր) : — 3. Մեր դպրոցը գոցուեցաւ (ե՞րբ) : — 4. Կինը պոռայ (ո՞րչափ) : — 5. Մարիամ կ'երգէ (ի՞նչպէս) : — 6. Տուն մը բռնկեցաւ (ի՞նչպէս, ո՞ւր եւ ե՞րբ) : — 7. Վարժապետը քաղաքավար անձ մըն էր (ո՞րքան քաղաքավար) : — 8. Սենեակը խաւար է (ո՞րքան) : — 9. Օզը սաստիկ տաք է (ո՞րքան սաստիկ) : — 10. Քարոզիչը խօսեցաւ (ի՞նչպէս) :

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն. Գ. 25.

Ա. Հետեւեալ նախագասութեանց ստորոգելիները ընդլայնէ անպիսի մակբայներով որ յարմար լրացուցիչներ ըլլան :

1. Եղբայրս Պետրոս լացաւ : — 2. Հիւսիսային հովը կը փչէ : — 3. Եզրօրս հետ տունէն բաժնուեցանք : — 4. Յակօր կը պարտի : — 5. Պարտէզին ծաղիկները կը բուրեն : — 6. Երկու ժամ անցաւ : — 7. Լուսինը կը շողշողալ : — 8. Մեր եկեղեցին գացինք : — 9. Աշակերտը դպրոց կ'երթայ :

Բ. Հետեւեալ նախագասութեանց կլնախֆը գտիր, այսինքն բոլոր լրացուցիչները գուրս ձգելով միայն պարզ ենթական եւ լրացուցիչը առ :

Օրինակ. — Այսօր մեր դպրոցի անբողջ աշակերտները *soli* ին հանդիսաւոր ցնծութենէն շատ ուրախացան :

Կմախֆ. — « . . . աշակերտները . . . ուրախացան » :

1. Մեր բարեխնամ Օգոստոսիան Վեհապետը իր գահակալութեան տարեգարծին առթիւ կարգ մը բանտարկեալներ ազատ արձակեց :

2. Աստուած բարի մարդիկը կը վարձատրէ թէ՛ այս աշխարհի մէջ եւ թէ՛ յաւիտենականութեան մէջ :

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն. Գ. 26.

Ա. Հետեւեալներուն մէջ կէտերուն տեղ յարմար մակբայներ գտիր եւ դիր :

1. Ես . . . տեսայ ձեր բարեկամը : — 2. Մերունի հիւանդը . . . աղէկ է : — 3. Վարդապետը . . . տուն քաշուեցաւ : — 4. Այս խնձորը . . . կարմիր է : — 5.

Ընկերս սպասեց ինձի հետ . . . քանզի ես . . . կը վախնայի : — 6. Այս տիկինը . . . կը հագուի : — 7. Անիկա . . . կ'այցելէ աղքատները եւ . . . ընծաներով կ'ուրախացնէ զանոնք :

Բ. Վերի ամբողջացուցած նախադասութիւններուդ բառազննութիւնը կատարէ բերանացի եւ գրաւոր :

Օրինակ. — Բերանացի Բառազննութիւն :

«Ես առաւօտուն տեսայ ձեր բարեկամը» :

«Ես» դերանունն է, որովհետեւ անուան մը տեղ զրուած է :

«Առաւօտուն» մակբայ է, քանզի «տեսայ» բային (ժամանակ) պարագան կը ցուցնէ :

«Տեսայ» բայ է, ծանօթ պատճառաւ :

«Ձեր» նոյնպէս դերանունն է :

«Բարեկամը» անունն է, քանզի իր մը կը ցուցնէ :

Օրինակ. — Գրաւոր Բառազննութիւն :

1. Իմաստուն մարդիկ միշտ ազնիւ անձեր ըլլալու են, վասնզի ամեն մարդ զանոնք կը յարգէ :

2. Իմաստուն մարդը ակաւմ երբեմն կրնայ սխալիլ. միայն Աստուած անսխալ է :

ԱՆՈՒՆ	ԴԵՐԱՆՈՒՆ	ԲԱՅ	ՄԱԿԲԱՅ	ԱՇՍԿԱՆ
Մարդիկ Անձեր Մարդ Մարդը Աստուած	Չանոնք	Ըլլալու են Կը յարգէ Կրնայ Սխալիլ է	Միշտ Անգամ Երբեմն Միայն	Ազնիւ Ամէն Իմաստուն Անսխալ

ԴԱԱ ԻԵ.

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

1. Գրէ նախադասութիւն մը որ բաղկանայ միայն երկու բառերէ — անուն և բայ :

2. Գրէ նախադասութիւն մը, որ բաղկանայ երկու բառերէ — Դերանուն և բայ :

3. Գրէ երկու իրարու միացած նախադասութիւններ, որ պարունակեն երեք բառեր — Անուն, դերանուն, բայ :

4. Գրէ նախադասութիւն մը, որ բաղկանայ երեք բառերէ — Ածական, անուն, բայ :

5. Գրէ նախադասութիւն մը որ բաղկանայ չորս բառերէ . — Ածական, անուն, բայ, մակբայ :

ԴԱՍ ԻԶ.

ՅՕԴՈՒԱԾՈՅ ԼՐԱՑՈՒՑԻԶՆԵՐ

1. Ո՞ր բառերը կը գործածուին ենթակայի համար :

— Անուն կամ դերանուն :

2. Ո՞ր տեսակ բառեր ստորոգելին համար :

— Բայ :

Գիտողութիւն. — Ատենք կը կազմեն նախադասութեան կմախքը :

3. Ո՞ր բառերը ենթակային կամ ստորոգելին լրացուցիչը կը կազմեն :

— Ածականը եւ մակբայը :

Գրեցէք՝ «Մեր սանը դուռը բացուեցաւ» :

4. Ո՞ր դուռը բացուեցաւ :

— «Մեր սանը» :

5. Սոյն երկու բառերը մէկանց ո՞ր տեսակ բառի կը համապատասխանեն :

— Ածականի :

Գրեցէք՝ «Պարսէզին կից տունը փխաւ» :

6. Ո՞ր տունը փխաւ :

— «Պարսէզին կից» :

7. Այս երկու բառերը ի՞նչ դեր կը կատարեն . . . .

Գրեցէք՝ «Գրիչս սեղանին սակ գորեցաւ» :

8. Ո՞ր գլորեցաւ գրիչս :

— «Սեղանին սակ» :

9. Ի՞նչ կը ցուցնեն «սեղանին սակ» բառերը :

— Տեղ :

10. Տեղ ցուցնող բառերը որո՞նք են :

— Մակբայները :

11. Ուրեմն յիշեալ երկու բառերը — «սեղանին սակ» — ո՞ր բառի զօրութիւն ունին :

— Մակբայի :

ՈՒՐԻՆԷ ՄԱԿԱՐՅԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

«Եղբայրս ինձի չարի արագ կրնայ վազել» :

«Քրոջս համար սէր ունեցող աղջիկը փոխ
եկաւ» :

12. Ո՞րչափ արագ, ի՞նչ բանի սէր ունե-
ցող : . . .

Դիտողութիւն. — «Ինձի չարի» և «քրոջս հա-
մար կրկին բառերը «արագ» մակբայը և «սէր
ունեցող» ածականը կը լրացնեն, ուստի մակ-
բայի ոյժ ունին :

Դիտողութիւն. — Կը տեսնուի թէ յիշեալ կա-
պակցեալ բառերը ածականի և մակբայի մտօք թէ
ենթակայի և թէ ստորոգելիի լրացուցիչներ կ'ը-
լան : Այս տեսակ լրացուցիչներ յօդուածոյ կ'ըսուին :

13. Ի՞նչ է յօդուածոյ լրացուցիչը :

— Երբ երկու բառեր միասին ածականի մը
կամ մակբայի մը իմաստը կը յայտնեն՝ կ'ըսուին
ՅՕԴՈՒԱԾՈՅ ԼՐԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ Զ Գ .

Ա. Հետեւեալ նախադասութեանց մէջ յօդուածոյ
լրացուցիչները գծով մը միացուր եւ ըսէ թէ ածականի՞
թէ մակբայի՞ զօրութիւն ունին :

Օրինակ . — «Ծառին վրայի թռչունը գլխուս վրայ
ինկաւ» :

Ո՞ր թռչունը — «ծառին վրայի», ածականի ոյժ
ունի :

Ո՞ւր ինկաւ — «գլխուս վրայ», մակբայի ոյժ ունի :

1. Գործաւորը սանդուխներէն վեր ելաւ : — 2. Սե-
ղանին քովի գիրքը բեր : — 3. Պատին վրայի քարը
փրթաւ : — 4. Ճրագին մէջի իւղը սպառեցաւ : — 5. Աշա-
կերտները դպրոցին շուրջը պտըտեցան : — 6. Գառնուկը
ոչխարին ետեւէն կը վազէ : — 7. Ապուրը հագուստ-
ներուս վրայ թափեցաւ : — 8. Ճամբուն վրայ երկու
կոյրեր տեսանք : — 9. Ձին մորիկի պէս անցաւ :

Բ. Վերի նախադասութեանց վերլուծման գրաւոր
ձեւերը շինէ :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ա .

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		
Լրաց. Ենթակ.	Պարզ Ենթ.	Պարզ Ստորոգելի
Մեր տանը	դուռը	ինկաւ

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Բ .

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ	
Լրաց. Ենթակ.	Պարզ Ենթ.	Լրաց. Ստորոգելի	Պարզ Ստոր.
Եղբորս գրչին	ծայրը	Սենեակին մէջ	ինկաւ

ՕՐԻՆԱԿ Գ.

	ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ	
Պարզ Ենթակայ	Լրացուցիչ Ստորոգելի	Պարզ Ստորոգելի
Դուռն	այսօր այգիիս մէջ	գործէ

ՕՐԻՆԱԿ Գ.

ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ	
Լրացուցիչ Ենթակայի	Պարզ Ենթ.	Լրաց. Ստոր.	Պարզ Ստոր.
Քրոջս համար սէր ունեցող	աղջիկը	ձեր բով	եկաւ

ԴԱՍ ԻԷ.

ՈՒՐԻՇ ԼՐԱՅՈՒՑԻՉՆԵՐ — ՅԵՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

(Դասագրուան գիրքի մը դնելով գրասեղանին վրայ կամ Բռնելով գրասեղանին ստիւղ, վեր, վար, Լայն).

1. Ի՞նչ յարաբերութիւն ունի այս գիրքը սեղանին հետ :

— Գիրքը սեղանին վրայ է :

2. Ի՞նչ յարաբերութիւն ունի Հիմա :

— Սեղանին *սակն* է :

3. Հիմա՞ : — Սեղանէն *վեր* : Հիմա՞ : — Սեղանէն *վար* : Հիմա՞ : — Սեղանին *ֆոյ* :

4. Ասոնց մէջ որ բառերն էին որ յարաբերութիւնը կը ցուցնէին սեղանին հետ :

— “Վրայ, սակը, վեր, վար, ֆոյը” :

5. “Սեղանէն վեր”, “սեղանէն վար”, և այլն ի՞նչ տեսակ լրացուցիչ կ’անուանես :

— Յօդուածոյ լրացուցիչ :

6. Արդ այդ յօդուածոյ լրացուցիչը որո՞ւ կը վերաբերի, զորօրինակ, “Գիրքս սեղանին վրայ դրի” :

— Ստորոգելիին :

Զեջէ “վրայ”, բարը և կարդա՛ :

— “Գիրքս սեղանին . . . դրի” :

7. “Սեղանին” լրացուցիչ եղա՞ւ այժմ :

— Ոչ :

8. Ուրեմն որ բառն է որ “սեղանը” կը կցէ “դրի”, ստորոգելիին և անոնց յարաբերութիւնը կը ցուցնէ :

— “Վրայ” :

Գիտելիք. — Այն բառերը որ կը կցեն անուն մը կամ գերանուն մը ուրիշ բառի մը հետ և անոնց միջեւ եղած յարաբերութիւնը կը ցուցնեն՝ քերականութեան մէջ կը կոչուին Յետադրութիւն :

9. Ի՞նչ է յետադրութիւն :

— ՅԵՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԵՆ է այն բառը որ կը կցէ անուն մը ուրիշ բառի մը հետ եւ կը ցուցնէ անոնց միջեւ եղած յարաբերութիւնը :

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ. 28 .

Ա. Հետագայ նախադասութեանց յետադրութիւնները ստորագծէ, եւ ուրիշ գծով մը միացուր այն բառերը զորս յետադրութիւնը իրարու հետ կը միացնէ :

Օրինակ. — «Հովիւները դաշտին մէջ հօտը կ'արածեն» :

1. Տղայք տանը բոլորտիքը կը դառնան : — 2. Ժողովուրդը զէպի եկեղեցի կը յառաջանայ : — 3. Հովանուտ ծառին ներքեւ կը նստիմ : — 4. Դասատուն եկաւ աշակերտներուն հետ մէկտեղ : — 5. Կատուն ու ձագը իրարու հետ կը խաղան : — 6. Մեր տունը լերան ստորոտը շինուած է : — 7. Մեր գպրոցը ձերինին պէս բարձր չէնք մըն է :

Բ. Վերի նախադասութեանց մէկ քանին բերանացի վերլուծէ :

Օրինակ Ա. — Խեղճ գործաւոր մը պահին վրայէն մինչեւ վար ինկաւ :

1. Պարզ ենթակայ . — «Գործաւոր» ,
2. Ածական Լրա. ենթ. — 1. «Խեղճ» , 2. «մը» ,
3. Պարզ Ստորոգելի . — «Ինկաւ» ,
5. Մակբայ Լրացուցիչ. — 1. «Պահին վրայէն» , 2.

«Աինչեւ վար», (քանզի իրբեւ յօղուածոյ լրացուցիչ մակբայի զօրութիւնն ունի) :

ԳՐԱՒՈՐ ՎԵՐԱՌԻՄՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ			ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ՍՏՐՈՂԵԼԻ	
Լրա. ենթ.	Պարզ ենթ.	Լ. Ե.	Մակբայ Լրաց. Ստրոգելի	Պարզ Ստր.
Խեղճ	գործաւոր	մը	պատին վրայէն մինչեւ վար	ինկաւ

Օրինակ Բ. — « Խեղճ հիշանդ տղան անհնարին սագնապներու մեջ մեռաւ » :

1. «Տղան» — Պարզ ենթակայ :

2. « Խեղճ հիշանդ » — Ածական լրացուցիչ ենթակայի :

3. « Խեղճ հիշանդ տղան » — Բաղադրեալ ենթակայ :

4. «Մեռաւ» — Պարզ ստրոգելի :

5. «Անհնարին» — Ածական լրացուցիչ . «սագնապներու»ն .

6. «Տագնապներու մեջ» — Մակբայ Լրացուցիչ ստրոգելի (քանզի ո՞ւր կամ ի՞նչպէս մակբայի ոյժ ունի , իբր յօղուածոյ լրացուցիչ) :

7. «Անհնարին սագնապներու մեջ մեռաւ» — Բաղադրեալ ստրոգելի :

ԳՐԱԻՈՐ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԾԻՒՆ

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԵՆԹԱԿԱՅ		ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ	
Բաղ. Լր. Ենթ.	Պարզ Ենթ.	Բաղադ. Լրաց. Ստորագելի	Պարզ Ստոր.
Խեղճ հիւանդ	Տղան	անհնարին $\overline{\text{}}$ Տազնապներու $\overline{\text{}}$ մէջ	մեռաւ.

Գ. Նոյն նախադասութեանց բառազննութիւնը ըրէ բերանացի եւ գրաւոր :

Բերանացի բառազննութիւն

«Խեղճ հիւանդ տղան անհնարին տազնապներու մէջ մեռաւ» :

(Միւս բառերը ըստ նախընթաց օրինակներուն) :

«Տազնապներու մէջ» — յօդուածոյ մակբայ է. «մէջ» — բառ մըն է որ կը միացնէ «տազնապներու» անունը մեռաւ բային հետ եւ կը ցուցնէ յարաբերութիւնը անոնց միջեւ. ուստի «մէջ» յետադրութիւն է, եւայն :

Գրաւոր բառազննութիւն

«Այն աշակերտը որ բնաւ դպրոցէն դուրս չելլէր՝ անոր կը հաւնիմ» .

ԱՆՈՒՆ	ԴԵՐԱՆՈՒՆ	ԲԱՅ	ՄԱԿԲԱՅ	ԱԾԱԿԱՆ	ՅԵՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Աշակերտը Դպրոցէն	Որ Անոր	Չելլէր կը հաւնիմ	Բնաւ	Այն	Դուրս

ԳԱՍ ԻԸ.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իբ ճը նկարագրէ հետեւեալ հարցո՞ճներուն պատաս-
խանելով :

1. Ի՞նչ յատկութիւն ունի :
2. Ի՞նչ բանէ կը շինուի :
3. Ո՞ւր կը գտնուի :

Օրինակ . — Փղոսկր

1. Փղոսկրը կարծր է, և .
  2. Ճերմակ գոյն ունի .
  3. Կ'առնուի փիղերու ժանիքէն .
  4. Կը գտնուի Ասիոյ և Ափրիկէի մէջ :
- Միացո՞ցե՛ք .

Փղոսկրը որ կարծր ու ճերմակ է, կ'առնուի փիղերու ժանիքէն և կը գտնուի Ասիոյ և Ափրիկէի մէջ :

Նոյն կերպով շինէ հետեւեալները .

1. Ածուխ : — 2. Ոսկի : — 3. Կաթ : — 4. Գինի :

ԴԱՍ ԻԹ.

ԲԱՌԵՐՈՒ ԵՒ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆՑ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

(Աշակերտներէ բերն) «Սրբունի կրնայ երգել» :

1. Ուրիշ ո՞վ կրնայ երգել :

— «Լուսնրագ կրնայ երգել» :

2. Այս երկու նախադասութիւնները կրնան միացնել :

Ա. — «Սրբունի եւ Լուսնրագ կրնան երգել» :

3. Ի՞նչ բառ աւելցնելով կապեցիր զանոնք :

— «Եւ» :

(Գործնական խնդիր) :

Բ. — Տղան երաւ եւ աղջիկը իջաւ :

4. Այս խօսքը քանի՞ նախադասութիւն կը պարունակէ և ինչո՞վ կապուած են անոնք :

— Երկու. կապուած են «եւ» բառով :

5. Ա. նախադասութեան մէջ «եւ» բառը ի՞նչ բան կապած է :

— Երկու բառեր :

6. Բ. նախադասութեան մէջ «եւ» ը ի՞նչ կապած է :

— Երկու նախադասութիւններ :

Գիտելիք. — Այս կարգի բառերը որ նախա-
գասութիւններ կամ բառեր իրարու հետ կը կապեն
կրնան կոչուիլ կապող բառեր, որոնք քերական-
նութեան մէջ շաղկապ կը կոչուին :

7. Ի՞նչ է Շաղկապ :

— Կապող բառերը կ'ըսուին Շաղկապ :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 29 .

Ա. Նշանակէ շաղկապները եւ ըսէ թէ նախադա-
սութիւննե՞ր կցած են թէ բառեր, եւ ի՞նչ տեսակ բա-
ռեր :

ՕՐԻՆԱԿ Ա .

«Երեկ անձրեւ եկաւ, ուսի ժամ չգացի :

Շաղկապ — «ուսի», միացուցած է երկու նախա-
գասութիւններ :

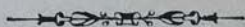
ՕՐԻՆԱԿ Բ .

Տղան եւ աղջիկը եկան :

Շաղկապ — «եւ», կապած է երկու անուններ :

1. Նա կը սիրէ զիս ու ես զանիկա կը յարգեմ :
2. Հպարտ թէպէտ գեղեցիկ դէմք մը ունէր :
3. Անոնք խնձոր ունին իսկ մենք խաղող :
4. Աղքատ բայց համեստ ծնողք մը ունիս :
5. Աղջիկը դպրոց չգնաց, քանզի հիւանդ էր :
6. Ես ու ինք. միասին գացինք :
7. Գէորգ գնաց իմ քովէս եւ քու քովէդ :
8. Գէորգ եւ ես խաղացինք :
9. Հայրը ու մայրը աղքատ են :

10. Թռչունը կը թռչի եւ կ'երգէ :
  11. Վարժապետը ազդու բայց մեղմ կարգաց :
  12. Դուք հրամայեցէք որ (որպէս զի) ես նամակը գրեմ :
  13. Այսօր կամ վաղը վկայական կ'առնեմ :
  14. Ոտքիդ ցաւը անցաւ եւ տակաւին կուլաս .
Բ . Կէտերուն տեղ յարմար շողկապներ դիր :
1. Տարօրինակ կը կարգայ . . . փոքր է : — 2. Խաչատուր նստաւ . . . անիկա գործը աւարտեյ : — 3. Յակոբ . . . ես զասընկեր ենք : — 4. Պարտէզը միայն հաճելի չէ . . . օգտակար է : — 5. Հայրը մեռաւ . . . սգաւոր է : — 6. Դասս այնքան դիւրին է . . . ջանք չուզեր : — 7. Կը քնանամ . . . յօգնած եմ : — 8. Եղբայրս կը կանչեմ . . . պատասխան ընդունիմ :

ԴԱՍ Լ.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Աշակերտները գրաւոր պատասխանեն հետեւեալ հարցումներուն պայմանաւ որ նախադասութիւնները թերի չըլլան :

ՕՐԻՆԱԿ

Հարցում . — Դիւրութեան համար բառերը ինչ ըրած են : . . .

Պատասխան. — Դիւրութեան համար բառերը
քանի մը կարգերու բաժնած են :

1. Իրերը ի՞նչպէս կը ճանչնանք : . . .
2. Ամէն իր զգայարանքով կ'իմացուի : . . .
3. Ո՞ր տեսակ բառ կրնայ լրացուցիչ ըլլալ
ենթակայի և լրացուցիչի : . . .
4. Մակբայը ենթակայի լրացուցիչ կրնայ ըլ-
լալ : . . .
5. Գրէ երկու նախադասութիւններ և յետոյ
վերածէ մէկի՝ շաղկապ մը գործածելով : . . .
6. Սա նախադասութեան շաղկապը վերցնելով
երկու նախադասութիւն կազմէ — հայրս եւ փոքրս
հիշանդ են :
7. Մինչեւ հիմա քանի՞ տեսակ բառ սորվե-
ցար, կարգաւ գրէ : . . .

ԴԱՍ ԼԱ.

Մ Ի Զ Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Աշակերտները գրեն .

1. Աւա՞ղ, կասուս պասուհանէն փախաւ :
2. Ա՞խ, ե՞րբ դասս աղէկ պիտի սերտեմ :
3. Օ՞հ, զատկը նորէն մօտեցաւ :

1. «Աւա[՛]դ» բառը ի՞նչ կը ցուցնէ հաս :

— Յաւի զգացում կը ցուցնէ հոս :

2. Ի՞նչ կը ցուցնէ «ա[՛]իս» :

— Փափաք կը ցուցնէ :

3. Ի՞նչ կը ցուցնէ «օ[՛]հ» :

— Ուրախութեան զգացում կը ցուցնէ :

Գիտելիք. — Այս կարգի բառերը որ զօրաւոր և յանկարծական զգացում կը յայտնեն, կրնան կոչուիլ զգացում ցուցնող բառեր :

Քերականութեան մէջ զգացում ցուցնող բառերը միջարկութիւն կոչած են :

4. Ի՞նչ է միջարկութիւն :

— ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ կ'ըսուին զգացում ցուցնող բառեր :

Գիտելիք Ա. — Այս դասակարգին վերաբերող բառերը նախադասութեան մէկ մասը չեն կազմեր, քանզի անոնք ուրիշ բառերու հետ միանալով նախադասութիւնը ամբողջացնելու չեն ծառայեր, այլ յանկարծական յուզում մը յայտնելու համար խօսքին մէջ կը ձգուին, ինչպէս կը նշանակէ անունը (միջարկութիւն), ասոր համար է որ միշտ կէտերով կը բաժնուին :

Գիտելիք Բ. — Միջարկութեան բառերուն վրայ նշան մը (՛) կը դրուի որ երկար կը կոչուի :

Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ 30 .

Նշանակէ միջարկութիւնները եւ ըսէ թէ ի՞նչ տեսակ զգացում կը ցուցնեն :

1. Ի՞նչ, դուն իմ բարեկամն ես : — 2. Երանի՛ր քեզի որ մաքուր եւ ուրախ սիրտ մը ունիս : — 3. Բայց, աւա՛ղ, այժմ պզտիկ քոյրս կը հանգչի ցուրտ հողին տակ : — 4. Շատ անգամ խրատեցի աղջիկս, այլ, աւա՛ղ, վերջապէս պատիժը կրեց : — 5. Մայրս, ո՛հ, ե՞րբ պիտի հոս հասնի : — 6. Վա՛յ քեզ կեղծաւոր աղջիկ : — 7. Բե՛հ, ով կը վախնայ մութէն : — 8. Տեսայ զինքը, ափսո՛ս, շատ հիւանդ էր : — 9. Վա՛շ, որ տաճարը կը քակէիր : — 10. — Վարժապետիդ անհնազանդ եղար, օ՛խ, հիմա պատժուէ : — 11. Վա՛խ, վերջապէս մայրը մեռաւ :

ԴԱՍ ԼԲ.

—
Հ Ա Ն Դ Է Ս

Ա. Բաներուն դասակարգը.

1. Իր ցուցնող բառեր (ԱնՈՒՆ). — Տուն, մայր, կաթ, կայլն :
2. Անունի տեղ դրուող բառեր (ԴԵՐԱՆՈՒՆ). — Ես, դու, մենք, կայլն :
3. Բան մը ըսող բառեր (ԲԱՅ). — Կը կարդամ, կը գրեմ, կը խաղամ, կայլն :

4. Պարագայ ցուցնող բառեր (ՄԱԿԲԱՅ) . —
Հոս , հիմա , շուտ , ևայլն :

5. Յասկոթիւն ցուցնող բառեր (ԱԾԱԿԱՆ) .
— Բարի , մեծ , նոր , ևայլն :

6. Յարաբերութիւն ցուցնող բառեր . (ՅԵ-
ՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ) . — Վրայ , տակ , մէջ , ևայլն :

7. Կապող բառեր (ՇԱՂԿԱՊ) . — Եւ , ու ,
քանզի ևայլն :

2գացում ցուցնող բառեր (ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ) .
— Աւանդ , սէ , է՛ն , ևայլն :

Վերը նշանակուած ուրիշ տեսակ բառերը
ընդհանուր անունով կը կոչուին ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ
որ կը նշանակէ խօսքի կտրուէր :

Բ. Բառերուն պաշտօնը նախադասութեան
մէջ :

Անուն } Ա. Ենթակայ — 1. գիրքը հինցաւ :
Դերանուն } 2. Անոնք խաղացին :

Բ. Լրացոցել ենթակայի . — Պատիւն քարը
ինկաւ : 2. Անոր ծառը չորցաւ :

Գ. Լրացոցել սորոգելիի . — 1. Կարդացի
այն գիրքը : 2. Գրիչը անոր տուաւ :

Բայ . — Սորոգելի . — ձրագը ւարեցաւ :

Մակբայ . — Ա. Լրացոցել սորոգելիի . — Շուտ վա-
զեց . — Բ. Լրացոցել 1. Ենթակայի . — Շուտ
շուտ վազեց : — 2. Անկաշի . — Յոյժ գե-
ղեցիկ ձայն ունէր :

Ածական. — Լրացուցիչ անուններու, նախադասութեան ու է մասին մէջ — ենթակային կամ ստորոգելիին : — 1. ենթակայի մասին մէջ. — «գեղեցիկ ձայնալսեցիր» : 2. Ստորոգելի մասին մէջ. — «Գեղեցիկ ձայնով կ'երգէր» :

Յետադրութիւն. — Անունի կամ դերանունի մը հետ միացած իբր յօդուածոյ Լրացուցիչ Ա. «...դէլէն» . — «Քոյրս ինծի հետ կ'երթար» : Բ. Լրացուցիչ 1. անունի . — Քեզի պէս աշակերտ չունիմ» . 2. Ածականի . — «Վարդի պէս գեղեցիկ դէմք ունէր» :

Շարկապ . — Կը ծառայէ իբր կապ միացնելով . 1. Բառեր . — «Ես ու Յակոբ բարեկամ ենք» : 2. Նախադասութիւններ . — «Արեւը ծագեցաւ և օդը տաքցաւ» :

Միջարկութիւն . — . . . . :

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ 3 1 .

Ա. Ստորեւ տրուած օրինակին պէս գծեր քաշէ եւ հետեւեալ նախադասութիւնները կազմող մասն բանիներուն իւրաքանչիւրը իր կարգին մէջ գրէ :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

Փոքրիկ տղան աներկիւղ կամուրջէն վար ցատքեց եւ, աւա՛ղ, իր մէկ ոտքը կոտրեցաւ :

ԱՆՈՒՆ	ԴԵՐ-ԱՆՈՒՆ	ԲԱՅ	ՄԱԿԲԱՅ	ԱԾԱԿԱՆ ՅԵՏԱԿԲ.	ՇԱՂ-ԿԱՊ	ՄԻՋԱՐ-ԿՈՒԹԻՒՆ
Տղան Կամուրջէն Ոսր	Իր	Յասեց Կոսրեցաւ	Անեկիւղ	Փոքրիկ Մէկ	Վար	Եւ Աւնդ

1. Սիրուն թռչունները ո՛րչափ անուշ կ'երգեն անտառին մէջ :

2. Կապոյտ աչքերով, զանգուր մազերով տղայ մը տեսայ որ կուլար, քանզի ձեռքէն ինկած էր մեծ խազալիկ մը եւ կոտորած էր :

3. Այսօր հայրս մեզի համար գնեց սեւ աղուոր ձի մը որ կարծես թռչունի պէս կը թռչի՝ երբ կը վազէ :

4. Աշխատասէր մեզուն քանի՛ աշխուժիւ հիւթ կը քամէ ամէն բացուած ծաղիկէ եւ ձմեռուան համար մեզր կը շինէ փեթակին մէջ :

5. Կապիկը կ'ուտէ ընկոյզ եւ կաղին, եւ յաճախ յոյժ զուարճալի խաղեր կ'ընէ :

Բ. Հետագայ օրինակին պէս կազմէ նախադասութիւններ որ սխտելով անուռնէն եւ բայէն հետզհետէ պարունակեն ութը մասունք բանի :

ՕՐԻՆ Ա Կ

1. Տղայք կը գրեն : (Անուն եւ բայ :

2. Ուշիւ՛ տղայք կը գրեն : (Ածական մը աւելցած :

3. Ուշիւ՛ տղայք կը գրին խնամով : (Մակբայ աւելցած :)

4. Ուշիմ տղայք կը գրեն խնամով եւ կը սորվին :
(Շաղկապ մը աւելցած :

5. Ուշիմ տղայք կը գրեն խնամով եւ անոնք կը սորվին : (Դերանուն մը աւելցած :

6. Ուշիմ տղայք խնամով կը գրեն դպրոցին մէջ եւ անոնք կը սորվին : (Յեճադրութիւն աւելցած :

7. Ուշիմ տղայք խնամով կը գրեն դպրոցին մէջ եւ օ՛հ, ի՛նչ շուտով անոնք կը սորվին : (Միջարկութիւն աւելցած :

Ա. Թռչունները կը թռչին :

Բ. Ձին կը վազէ :

Գ. Յակօբ կ'երգէ :

ԴԱՍ ԼԳ.

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒԹԸ ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻՆԵՐՈՒ

1. Անուն կը ցուցնէ իր մը :
  2. Դերանուն " անուն մը, որուն դերը կը կատարէ :
  3. Բայ " ընդհանրապէս գործողութիւն մը :
  4. Մակրայ " բային մէկ պարագան :
  5. Ածական " յատկութիւն :
  6. Յեճադրութիւն " յարաբերութիւն :
  7. Շաղկապ " կապակցութիւն :
  8. Միջարկութիւն " զգացում կամ յուզում :
-

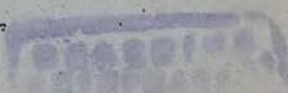
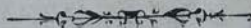
ԴԱՍ ԼԴ.

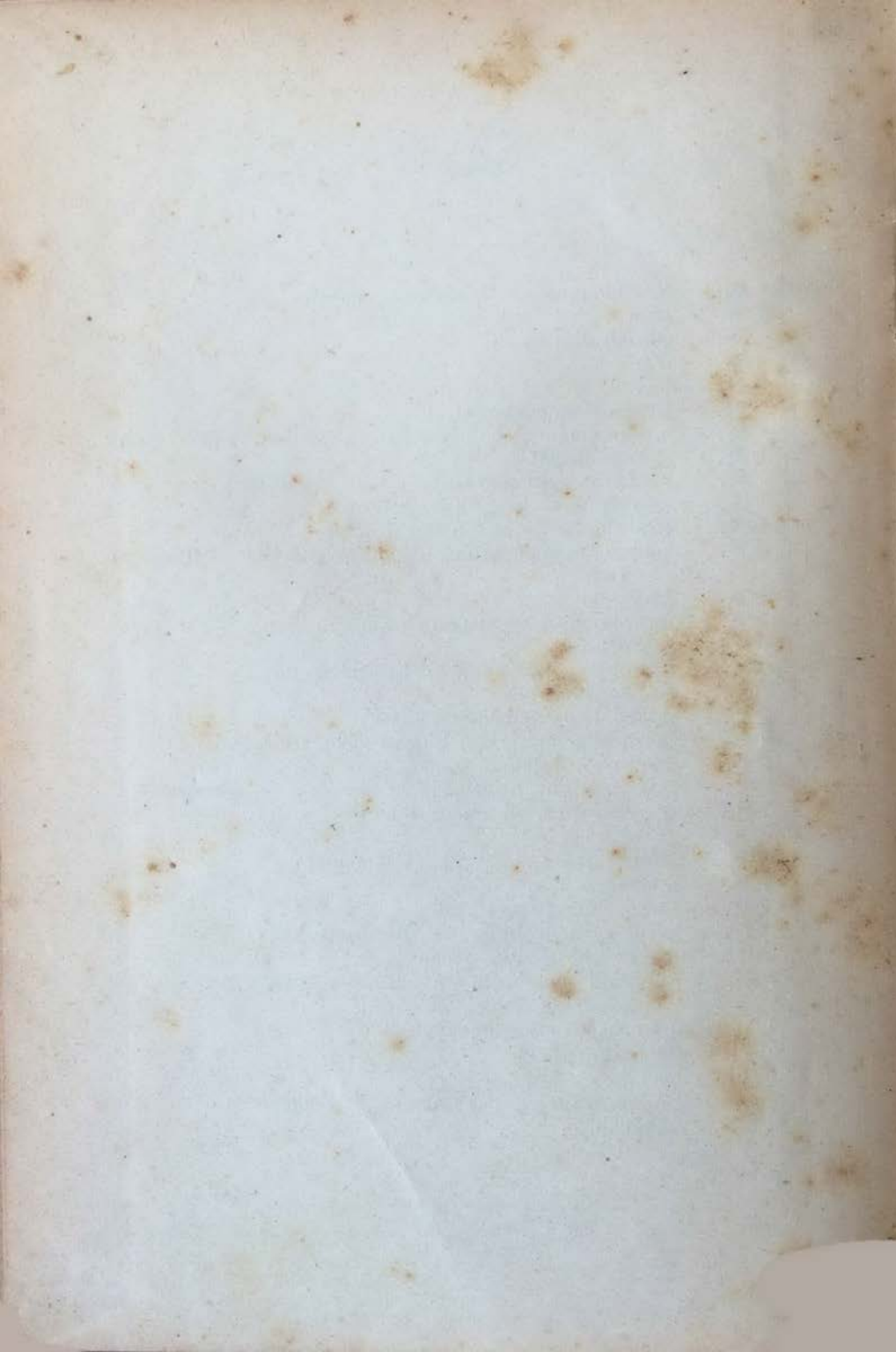
ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

1. Ի՞նչ է նախադասութիւն :
2. Խորհէ ծովուն վրայ և շինէ նախադասութիւն մը :
3. Ի՞նչ է բառ :
4. Ըսէ ձայնաւոր գրերուն անունները :
5. Ի՞նչ է իր :
6. Լեզուն բոլոր բառերը քանի՞ դասակարգի կը բաժնուին :
7. Քերականութիւնը ի՞նչ ուսում կ'աւանդէ (Դաս Գ.) :
8. Ի՞նչ է ենթակայ, ի՞նչ է ստորոգելի :
9. Քանի՞ տեսակ ենթակայ և ստորոգելի կայ :
10. Ի՞նչ է մասունք բանի :
11. Ի՞նչ է վերլուծում :
12. Ի՞նչ է բառազննութիւն :
13. Որո՞նք են նախադասութեան լրացուցիչները :
14. Ի՞նչ կը ցուցնէ անունը, և ո՞րն է բայը :
15. Որո՞նք են ամենէն էական բառերը նախադասութեան համար :
16. Ի՞նչ է դերանուն :
17. Ո՞րն է մակբայ, ո՞րն է ածական :
18. Ո՞րն է նախադասութեան մը կմախքը :
19. Որո՞նք են յօդուածոյ լրացուցիչները :
20. Ի՞նչ է յետադրութիւն :

21. Ածականը կրնայ մակբայ ըլլալ : Ի՞նչպէս :
22. Ածականը անունէն առաջ կը դրուի թէ ետքը :
23. Յետադրութիւն բառին նշանակութիւնը ի՞նչ է : Ինչո՞ւ :
24. Անունը նախադասութեան որ մասը կը կազմէ :
25. Մակբայը որո՞նց լրացուցիչ կ'ըլլայ :
26. Ածականը որ բառերու լրացուցիչ կ'ըլլայ :
27. Ի՞նչպէս կ'ընդլայնես պարզ նախադասութիւն մը :
28. Երբ երկու կամ աւելի նախադասութիւններ իրարու կապուած մեծ նախադասութիւն մը կը կազմեն, ի՞նչ կ'ըսուի անոր :
- Բաղադրեալ նախադասութիւն :
29. Սոյն նախադասութիւնները միացնող կապը ի՞նչ կը կոչուի :
30. Շաղկապը միայն նախադասութիւններ կը միացնէ :
31. Յիշէ՛ք քանի մը շաղկապներ :
32. Իւրաքանչիւր պարզ նախադասութիւն քանի խորհուրդ կը պարունակէ :
33. Ի՞նչ է միջարկութիւն :
34. Միջարկութիւնը մասն բանի կամ խօսքին կտորը կրնայ կոչուիլ իրապէս :
- Ոչ :
35. Միջարկութեան վրայ դրուած նշանը ի՞նչ կը կոչուի :

- ԿՍՍ Ս.** — Ներածական. — Նախադասութիւն ,
 » **Բ.** — Բառ ,
 » **Գ.** — Քերականութիւն ,
 » **Դ.** — Կիր ,
 » **Ե.** — Իր ,
 » **Զ.** — Իր ցուցնող բառեր ,
 » **Է.** — Նախադասութեան մասեր. — Ենթակայ եւ Ստորոգելի ,
 » **Ը.** — Վերլուծութիւն ,
 » **Թ.** — Բառերու դասաւորութիւնը կամ տեսակներ ,
 » **Ճ.** — Ենթական եւ իր Լրացուցիչներ ,
 » **ԺՍ.** — Ստորոգելիք եւ իր Լրացուցիչներ ,
 » **ՃԲ.** — Նախադասութեան երկու էական բառեր. — Անուն եւ
 Բայ ,
 » **ՃԳ.** — Հանդէս ,
 » **ՃԴ.** — Վարժութիւն շարադրութեան ,
 » **ՃԵ.** — Գերանուն ,
 » **ՃԶ.** — Ենթակայ , Ստորոգելի եւ Լրացուցիչներ ,
 » **ՃԷ.** — Բառազննութիւն ,
 » **ՃԸ.** — Վարժութիւն շարադրութեան ,
 » **ՃԹ.** — Պարզ եւ բաղադրեալ Ենթակայ եւ Ստորոգելի ,
 » **Ի.** — Յատկութիւն ցուցնող բառեր ,
 » **ԻՍ.** — Ենթակայի եւ Ստորոգելիի Լրացուցիչ. — Ածական ,
 » **ԻԲ.** — Վարժութիւն շարադրութեան ,
 » **ԻԳ.** — Հանդէս ,
 » **ԻԴ.** — Ստորոգելիի Լրացուցիչ. — Մակբայ ,
 » **ԻԵ.** — Շարադրութիւն ,
 » **ԻԶ.** — Յօդուածոյ Լրացուցիչներ ,
 » **ԻԷ.** — Ուրիշ Լրացուցիչներ. — Յետադրութիւն ,
 » **ԻԸ.** — Վարժութիւն շարադրութեան ,
 » **ԻԹ.** — Բառերու եւ նախադասութեանց կապակցութիւն . —
 Շաղկապ ,
 » **Լ.** — Վարժութիւն շարադրութեան ,
 » **ԼՍ.** — Միջարկութիւն ,
 » **ԼԲ.** — Հանդէս ,
 » **ԼԳ.** — Համառոտութիւն ուրր Մասունք Բանիներու ,
 » **ԼԴ.** — Քննութիւն ,

BB Eyüp Sultan Halk ve Çocuk Kütüphanesi

ERM1013

255.07.02.01.06.00/

ԸՆԳ ՄԱՄԼՈՎ

ՇՐՋԱՆ Բ. — Ասորաբաժանում Բառերու

ՇՐՋԱՆ Գ. — Չեսափոխութիւն Բառերու

Գիւն 2 Արժ.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Վանաստանը

Թիւ 27, Ֆինանսերու եօզուտը, Կ. Պոլիս

معارف عمومی نظارت جلیه سنک رخصتنامه سیله طبع اولمشدر